

CRNA GORA
VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO ODBRANE

Prijedlog

AKCIONI PLAN
ZA PRIMJENU REZOLUCIJE SAVJETA BEZBJEDNOSTI UJEDINJENIH NACIJA 1325 - ŽENE, MIR I BEZBJEDNOST
U CRNOJ GORI (2019-2022) – Program sprovođenja 2019-2020

Podgorica, jul 2019.godine

Pojmovi:

MO – Ministarstvo odbrane
VCG – Vojska Crne Gore
MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova
MLJMP - Ministarstvo za ljudska i manjinska prava
MVP - Ministarstvo vanjskih poslova
MPR- Ministarstvo prosvjete
MP –Ministarstvo pravde
MRSS – Ministarstvo rada i socijalnog staranja
NKBTJ – Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima
VDT – Vrhovno državno tužilaštvo
UP – Uprava policije
UC –Uprava carina
ANB –Agencija za nacionalnu bezbjednost
ZIKS – Zavod za izvršenje krivičnih sankcija
ZJPS – Zaštitnik ljudskih prava i sloboda
PA – Policijska akademija
ZO – Zajednica opština CG
NVO – nevladine organizacije

SADRŽAJ:

1. UVOD
2. STRATEŠKI OKVIR
3. MEĐUNARODNI I DOMAĆI PRAVNI OKVIR
 - 3.1. Međunarodni pravni okvir
 - 3.2. Domaći pravni okvir
4. ANALIZA PRETHODNOG AKCIONOG PLANA ZA PRIMJENU RSB 1325
5. ANALIZA STANJA RODNE RAVNOPRAVNOSTI
 - 5.1. Učešće žena na pozicijama donošenja odluka
 - 5.2. Učešće žena u Vojsci, policiji i mirovnim misijama
6. MISIJA I CILJEVI
7. NAČIN IZVJEŠTAVANJA O SPROVOĐENJU AP
8. AKCIONI PLAN ZA PRIMJENU RSB 1325 (2019-2022) - PROGRAM SPROVOĐENJA 2019-2020 – TABELARNI DIO

1. Uvod

Usvajanjem Rezolucije 1325 – Žene, mir i bezbjednost (u daljem tekstu: RSB 1325), Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija prepoznao je nesrazmjernu između stvarnog položaja i moguće uloge žena u oblasti mira i bezbjednosti, specifični uticaj oružanog sukoba na žene i djevojčice, kao i važnost uloge žena u izgradnji mira i postkonfliktnom oporavku zemlje. Kada se ima u vidu činjenica da je u posljednjim decenijama priroda rata izmijenjena i da su civilne osobe sve češće izložene ratnim dejstvima, usvajanje RSB 1325 dobija na značaju. Povećana zaštita žena i djevojčica, kako u konfliktnim, tako i u postkonfliktnim situacijama, je neophodna, jer se žene i djevojčice uključuju u ratne sukobe, a zlostavljanje i silovanje žena i djevojčica širom svijeta je postalo važno oružje rata i jedan od metoda ekstremne torture.

Radi sprovođenja RSB 1325 Savjet bezbjednosti je, 2002. godine, podstakao zemlje članice, civilno društvo i druge relevantne aktere da razviju strategije i akcione planove, dok je Generalni sekretar UN, u izvještaju iz oktobra 2004. godine, pozvao sve zemlje članice da pripreme nacionalne akcione planove radi odlučnijeg sprovođenja RSB 1325.

Prvi Akcioni plan za primjenu RSB 1325 u Crnoj Gori (2017-2018), koji je Vlada Crne Gore usvojila, februara 2017.godine, definisao je mjere i aktivnosti na integrisanju pitanja rodne ravnopravnosti u procese reforme sistema odbrane i na svim nivoima na kojima se donose odluke, kreira i sprovodi politika. Cilj ovog Akcionog plana je bio da obuhvati i razradi tri ključna područja za primjenu RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija, i to: povećanje učešća žena u odlučivanju i mirovnim procesima, zaštita žena i djevojaka u konfliktnim zonama i integracija rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije, kao i područje mehanizama za primjenu RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija.

Ministarstvo odbrane je, u saradnji sa nosiocima aktivnosti/mjera iz ovog Akcionog plana, koordiniralo stručne i druge poslove vezano za njegovu izradu, kao i za izradu redovnog godišnjeg i završnog izvještaja o njegovom sprovođenju, koji je usvojen od strane Vlada Crne Gore, i koji je sadržao ocjenu stanja i preporuke, koji su postali osnov za izradu drugog četvorogodišnjeg Akcionog plana.

Ministarstvo odbrane nastavlja da, u saradnji sa nosiocima aktivnosti/mjera iz navedenog Akcionog plana, koordinira stručne i druge aktivnosti za izradu drugog četvorogodišnjeg Akcionog plana za primjenu RSB 1325, koji se oslanja na strukturu prvog, tako da su zadržani postojeći strateški i operativni ciljevi, uvažene i unijete preporuke za efikasniju realizaciju definisanih ciljeva, te revidirane određene aktivnosti, kako je to dato u tabelarnom dijelu Akcionog plana

2. STRATEŠKI OKVIR

Prioriteti definisani Srednjoročnim programom rada Vlade Crne Gore za period 2018-2020, u kojem se posebno ističu preduzimanje adekvatnih mjera na planu unapređenja položaja žena u crnogorskom društvu, dosljedna primjena Zakona o rodnoj ravnopravnosti, veće učešće žena u javnom i političkom životu, kreiranje preduslova za njihovu ekonomsku emancipaciju, kao i sprečavanje i zaštita od nasilja nad ženama i nasilja u porodici, ukazuju na povezanost ovog dokumenta sa aktivnostima i mjerama definisanim Akcionih planom. Istim dokumentom, u okviru prioriteta br.2 - *Crna Gora država vladavine prava i dobre uprave*, određen je

primarni cilj očuvanje mira, bezbjednosti i stabilnosti, razvoj demokratije, vladavine prava, slobode, ljudskih i manjinskih prava i dobrog upravljanja za sve građane, i u okviru njega suštinska mjera koja se odnosi na „unapređenje ljudskih prava i sloboda svih društvenih grupa, manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica", uključujući i žensku populaciju, na što ukazuju strateški ciljevi ovog Akcionog plana.

Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030. godine, definisan je strateški cilj „Stimulisati aktivan odnos ključnih aktera prema održivosti razvoja", u okviru kojeg je određena mjera „Eliminisati rodnu diskriminaciju" koja se odnosi na postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanja svih žena i djevojčica, što je glavni cilj koji treba postići donošenjem ovog plana. Ostavarenja ovog cilja za rezultat treba da ima: eliminisanje političke, ekonomske i svake druge diskriminacije na rodnoj osnovi; minimum 40% žena u tijelima političkog odlučivanja na nacionalnom i lokalnom nivou; eliminisanje svih oblika nasilja nad ženama i djevojčicama u javnim i privatnim sferama, uključujući trgovinu ljudima i seksualne i druge vrste iskorišćavanja; rodno ujednačeno učešće u neplaćenom radu; rodno ujednačen udio u nezaposlenosti i učvršćen nacionalni mehanizam za jednakost polova, što predstavlja i aktivnosti koje se sadržane u okviru strateških ciljeva AP.

Strategijski pregled odbrane Crne Gore definiše da će Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore omogućiti princip jednakosti odnosno ostvarivanje jednakih mogućnosti za žene i muškarce prilikom zapošljavanja, kontinuiranu podršku ženama da se usavršavaju i razvijaju svoje karijere, kao i da će učiniti dostupnim odnosno povećati broj žena na pozicijama odlučivanja, što predstavlja jedan od glavnih ciljeva sprovođenja definisanih ovim AP. *Takođe, treba uzeti u obzir da najznačajniji dokument u oblasti odbrane, Strategija nacionalne bezbjednosti rodnu ravnopravnost percipira kao jednu od najviših vrijednosti države Crne Gore utvrđenu Ustavom.*

U Dugoročnom planu razvoja odbrane 2017-2028, definisano je da je potrebno aktivnom promocijom mlađoj ženskoj populaciji što više približiti Vojsku pa se navodi da će se u narednom periodu preduzimati mjere i aktivnosti na povećanju broja žena u Vojsci, kroz prijem u službu i obrazovanje na vojnim akademijama. Takođe, a sve u cilju stvaranja uslova za ravnopravno napredovanje žena u Vojsci i povećanja broja žena na komandnim dužnostima, obezbijediće se veća dostupnost svih vidova usavršavanja i dodatnih obuka, koje su preduslov za uspješan profesionalni i karijerni razvoj. Kao prioritet I nivoa definiše se povećanje broja žena na komandnim dužnostima i u misijama i operacijama, što je i jedno od ključnih područja koje treba razraditi prilikom implementacije RSB 1325.

3. MEĐUNARODNI I DOMAĆI PRAVNI OKVIR

3.1. Međunarodni pravni okvir

Rezoluciju 1325 – Žene, mir i bezbjednost, Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija usvojio je 31. oktobra 2000. godine, naglašavajući posljedice krvavih ratnih konflikata na žene i djevojčice i važnost uloge žena u izgradnji mira i postkonfliktnom oporavku zemlje.

Značaj RSB 1325 se ogleda i u donošenju pratećih rezolucija koje se oslanjaju na nju. To su rezolucije 1820 (2008), 1888 (2009), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013) i 2242 (2015).

RSB 1820 (2008) tretira pitanja seksualnog nasilja u konfliktnim i post-konfliktnim situacijama i naglašava značaj prevencije seksualnog nasilja nad ženama i kažnjavanja učinilaca.

RSB 1888 (2009) se oslanja na RSB 1820 i posebnu pažnju poklanja zaštiti žena i djevojčica od seksualnog nasilja u oružanim sukobima. Ona zahtijeva imenovanje specijalnog predstavnika generalnog sekretara, kao i formiranje ekspertskih timova, koji bi djelovali u okviru Ujedinjenih nacija na terenu, u cilju djelotvornije koordinacije, primjene i izvještavanja o primjeni RSB 1820.

RSB 188 (2009) stavlja akcenat na zaštitu žena i djevojčica u post-konfliktnim situacijama. Ona poziva na preduzimanje dodatnih mjera za povećanje učešća žena u svim fazama: rješavanju sukoba, post-konfliktnom planiranju i izgradnji mira, uključujući donošenje političkih i ekonomskih odluka, suzbijanje stereotipa i promovisanje ženskog liderstva i kapaciteta, upravljanje programa pomoći, te podršku ženskim organizacijama.

RSB 1960 (2010) poziva na stvaranje konkretnih koraka i institucionalnih mehanizama za prevenciju i zaštitu od seksualnog nasilja u sukobima, kao ozbiljne povrede ljudskih prava i međunarodnog prava, a donesena je kao odgovor na spor napredak u rješavanju pitanja seksualnog nasilja u oružanim sukobima, posebno nad ženama i djecom.

RSB 2106 (2013) ukazuje na spor napredak u primjeni važnih aspekata RSB 1960 i poziva na preduzimanje djelotvornih mjera u procesuiranju i reagovanju na slučajeve seksualnog nasilja, što bi znatno doprinijelo održavanju međunarodnog mira i sigurnosti.

RSB 2122 (2013) poziva na kontinuiranu primjenu RSB 1325 i nacionalnih akcionih planova, te unapređenje sistema koordinacije, monitoringa i evaluacije. Poseban fokus stavlja na žensko liderstvo i veće učešće žena u praćenje napretka u rješavanju konflikata i očuvanju mira.

RSB 2242 (2015), osma rezolucija Savjeta bezbjednosti o ženama, miru i bezbjednosti, predstavlja učešće žena kao centralnu komponentu napora za rješavanje izazova sadašnjeg globalnog konteksta, uključujući i porast nasilnog ekstremizma, klimatskih promjena i velikog broja raseljenih osoba. Ona jasno pokazuje suštinsku vezu između učešća žena i održivog mira i bezbjednosti. Obaveza Crne Gore je da, kao članice Ujedinjenih nacija i potpisnica RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija, donese nacionalne akcione planove za njenu dosljednu primjenu, obzirom da je ovo najvažnija rezolucija u oblasti mira i bezbjednosne politike.

RSB 1325 i njoj prateće rezolucije su pravno obavezujuće za zemlje članice UN i donošenje akcionih planova za njihovo sprovođenje uspostavljaju se standardi i mehanizmi za zaštitu žena i djevojaka i imaju za cilj da obezbijede ravnopravnost učešća, napredovanja i odlučivanja žena u sektoru bezbjednosti.

Pekinška deklaracija i Platforma za akciju, dokument usvojen na Četvrtoj svjetskoj konferenciji o ženama (Peking, 1995), u poglavlju: Žene i oružani sukobi, konstatuje da je mir na lokalnom, državnom, regionalnom i globalnom nivou moguće postići i da je on neodvojivo povezan sa napretkom žena i poziva na preduzimanje sveobuhvatnih institucionalnih promjena kako bi se smanjili vojni izdaci i omogućila globalna promocija ljudskih prava i nenasilnog rješavanja konflikata. Deklaracija, takođe, naglašava da je neophodno obezbijediti učešće žena u procesima zaključivanja mira i rješavanja konflikata, kao i zaštitu žena u ratnim područjima i izbjegličkim logorima.

Evropska unija u okviru Zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike (CSDP) od budućih članica traži usklađivanje sa pravilima koja postoje u ovoj oblasti. Sadržina, koncept i logika ovih pravila zasniva se, između ostalog, i na političkim kriterijumima koji podrazumijevaju da je obaveza svake od budućih članica EU poštovanje evropskih vrijednosti, u koje svakako treba ubrojati i zabranu diskriminacije. Tako je pitanje položaja žena u uniformi vezano za opšte pravilo o nediskriminisanju i, naravno, ima svoje značajno mjesto i u sektoru bezbjednosti. U ovom segmentu ne postoji standard EU, ali se zato kao veoma važno pitanje preporučuje primjena RSB 1325, što je značajno u kontekstu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, Poglavlje 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika, koje je zvanično otvoreno 24. juna 2014. godine.

NATO je državama članicama, 2007. godine, predložio da razviju praktične prijedloge za primjenu RSB 1325, a u septembru 2009. godine, donio je Stratešku komandnu direktivu (BI-SCD 40-1)¹ kojom se sve zemlje članice NATO i Partnerstva za mir upućuju da obezbijede implementaciju RSB 1325 i integrišu rodnu perspektivu u sistem odbrane. Ova direktiva se odnosi na NATO komandne strukture, uključujući Savezničku komandu za operacije i Savezničku komandu za transformaciju, kao i sve ostale komandne strukture NATO, zatim na sve zemlje članice NATO, kao i zemlje članice Partnerstva za mir. Usvajanjem Direktive 40-1 uspostavljene su i tri nove dužnosti: savjetnik/ica za rodnu ravnopravnost na strateškom, operativnom i taktičkom nivou, kao i obavezne obuke iz oblasti rodne perspektive i RSB 1325 za koje će biti zaduženi obučeni treneri/ice za rodna pitanja u lancu komandovanja. U svim NATO komandama kao i u NATO vođenim operacijama imenovane su osobe na dužnosti rodni savjetnika na različitim nivoima.

Odbor za pitanja žena u NATO snagama (Committee on Women in the NATO Forces – CWINF), koji je imao zadatak da osigura ravnopravnost polova u NATO CVINF je proširen sa ciljem da podrži integraciju rodne perspektive u vojnim operacijama NATO-a, posebno da podrži primjenu RSB 1325 i RSB 1820, i tada je Odbor preimenovan u Odbor NATO-a za rodne perspektive (NATO Committee on Gender Perspectives – NCGP).

Generalni sekretar NATO-a je, 2012. godine, imenovao Specijalnu predstavnicu NATO-a za žene, mir i bezbjednost. Njeno imenovanje je pokazalo koliko NATO vrednuje doprinos žena u svojim oružanim snagama i operacijama i njihovu važnu ulogu u prevenciji i rješavanju sukoba, kao i da će ta pitanja biti još bolje uzeta u obzir na najvišem političkom nivou. Njen mandat uključuje i podizanje svijesti o politici i aktivnostima NATO-a u ovoj oblasti, obezbjeđujući njihovu koordinaciju i saradnju sa Ujedinjenim nacijama i drugim relevantnim organizacijama.

U Komunikacionoj strategiji – Crna Gora članica NATO-a za period do 2020. godine, u kojoj je jedan od prioriteta implementacija Rezolucije 1325 SBUN – Žene, mir i bezbjednost se navodi da: „imajući u vidu nacionalne prioritete koji su podudarni s politikama NATO—a, Crna Gora radi na promociji Rezolucije UN 1325 - Žene, mir i bezbjednost i na jačanju i promovisanju rodne ravnopravnosti i sprovođenju rodne politike u cilju očuvanja mira u svijetu,,,

¹ Bi-Strategic Command Directive (BI-SCD) 40-1

OEBS-ov pristup bezbjednosti ima za cilj sprječavanje i sveobuhvatno rješavanje sukoba, što uključuje punu integraciju žena u ove procese, pa je za OEBS RSB 1325 jedan od važnih instrumenata za postizanje ovog cilja. Generalni sekretarijat ove organizacije objavio je Studiju koja sadrži analizu 27 nacionalnih akcionih planova za implementaciju RSB 1325 u zemljama OEBS-a.

Sve mjere, aktivnosti i preporuke date navedenim međunarodnim dokumentima, prepoznate su od strane njihovih nosilaca i sastavni su dio politika sprovođenja rodne ravnopravnosti u našoj zemlji, pa samim tim i ovog plana.

3.2. Domaći pravni okvir

Ustav Crne Gore garantuje ravnopravnost žena i muškaraca, obavezuje državu da razvija politiku jednakih mogućnosti, zabranjuje svaki vid neposredne ili posredne diskriminacije, utvrđuje mogućnost uvođenja posebnih mjera čiji je smisao da se izgrade pretpostavke za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju (član 18 i član 8).

Ustav izričito propisuje da su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšte prihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva (član 9).

Brojnim međunarodnim dokumentima ustanovljene su obaveze država potpisnica da unapređuju rodnu ravnopravnost, te da preduzimaju aktivnosti i usvajaju mjere usmjerene na stvaranje jednakih mogućnosti i otklanjanje svih oblika diskriminacije.

Crna Gora je potvrdila veliki broj međunarodnih dokumenata² o ljudskim pravima usvojenih pod okriljem Ujedinjenih nacija i Savjeta Evrope. Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i Konvencija o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) su jedne od najvažnijih.

² Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 11/81); Opcioni protokol uz Konvenciju o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", broj 13/02); Opšta preporuka broj 30 uz Konvenciju o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena; Pekinška deklaracija i Platforma za akciju, usvojena na Četvrtoj svjetskoj konferenciji o ženama, 1995. godine; Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima; Rezolucija Generalne skupštine UN 2200 A (XXI), 1966 ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 7/71); Fakultativni protokol uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", broj 4/01); Najrobijska pravila o poboljšanju budućeg položaja žena, UN, 1985; Bečka deklaracija i Akcioni program UN, 1993; Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka, usvojena na zasijedanju Generalne skupštine UN, 1948; Milenijumski ciljevi razvoja UN, usvojeni na Milenijumskom samitu UN (2000); Rezolucija A/RES/53/144 Generalne skupštine UN o braniteljima i braniteljicama ljudskih prava; Rezolucija A/RES/68/181 Generalne skupštine UN o braniteljima i braniteljicama ženskih ljudskih prava; Rezolucija 1325 SB UN (2000); Rezolucija 1820 SB UN (2008); Rezolucija 1888 SB UN (2009); Rezolucija 1889 SB UN (2009); Rezolucija 1960 SB UN (2010); Rezolucija 2106 SB UN (2013); Rezolucija 2122 SB UN (2013); Rezolucija 2242 SB UN (2015); Rezolucija Generalne skupštine UN, A/64/L.56 (2010); Transformacija našeg svijeta: 2030. Agenda za održivi razvoj UN (A/RES/70/1 2015); Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Savjet Evrope, 1950, izmenjena u skladu sa Protokolom broj 11 ("Službeni list SCG - Međunarodni ugovori", broj 9/03, 5/05 i 7/05 - ispravka); Deklaracija o jednakostima između žena i muškaraca kao fundamentalni kriterijum demokratije, Savjet Evrope, 1997; Konvencija o političkim pravima

Politika rodne ravnopravnosti je jedna od ključnih stavki u okviru pregovaračke pozicije Crne Gore za poglavlje 23 „Pravosuđe i temelje prava,,. Usvajanjem Akcionog plana za primjenu RSB 1325 – Žene, mir i bezbjednost u Crnoj Gori, reafirmiše se važnost uloge žena u sprečavanju i rješavanju konflikata i u izgradnji mira, naglašavajući važnost njihove participacije i punom uključivanju u sve napore na održavanju i promociji mira i bezbjednosti, kao i potrebu povećanja njihove uloge u donošenju odluka koje se tiču sprječavanja i rješavanja konflikata.

Unutrašnje zakonodavstvo³ obezbjeđuje pretpostavke za ostvarivanje zaštite od diskriminacije i ljudske bezbjednosti nizom sistemskih zakona koji regulišu ovu oblast.

Akcionni plan za primjenu Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 – Žene, mir i bezbjednost u Crnoj Gori (2019-2022)- Program sprovođenja 2019-2020 (u daljem tekstu:AP), se oslanja na strukturu prvog i ima za cilj da obuhvati i razradi tri ključna strateška cilja za primjenu RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija, i to:

- povećanje učešća žena u odlučivanju i mirovnim procesima;
- zaštita žena i djevojaka u konfliktnim zonama;
- integracija rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije;

kao i područje mehanizama za primjenu RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija.

žena, 1953; Deklaracija o politici suprotstavljanja nasilju prema ženama u demokratskoj Evropi, EU, 1993; Povelja za evropsku bezbjednost, 1999; Univerzalna deklaracija o demokratiji, 1997; Rezolucija 2025 Evropskog parlamenta "O učešću žena u mirnom rješavanju sukoba" (2000); Rezolucija 1464 Savjeta Evrope "Žene i religija u Evropi" (2005); Rezolucija 1580 Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope "Opasnosti od kreacionizma u obrazovanju" (2007); Deklaracija Ujedinjenih nacija o pravima i odgovornostima pojedinaca, grupa i društvenih organa kojom se unaprjeđuju i štite univerzalno priznata ljudska prava i osnovne slobode (2004); Izvještaj o održivom razvoju Ujedinjenih nacija (1994); Konvencije o statusu izbjeglica i njenih protokola ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", broj 6/01); Ženevska konvencija za poboljšanje položaja ranjenika i bolesnika suvozemnih vojnih snaga - I Ženevska konvencija ("Službeni list FNRJ - Međunarodni ugovori", broj 7/60); Ženevska konvencija za poboljšanje položaja ranjenika, bolesnika i brodolomaca pomorskih oružanih snaga - II Ženevska konvencija ("Službeni list FNRJ", broj 24/50); Ženevska konvencija za postupanje sa ratnim zarobljenicima - III Ženevska konvencija ("Službeni list FNRJ", broj 24/50); Ženevska konvencija o zaštiti civila za vrijeme rata - IV Ženevska konvencija ("Službeni list FNRJ", broj 24/50); Dopunski protokol uz ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba - Protokol I ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 16/78); Dopunski protokol uz ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. godine o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba - Protokol II ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 16/78); Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 16/78); Konvencija protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka ("Službeni glasnik FNRJ", broj 2/50); Međunarodna konvencija protiv uzimanja talaca ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 9/91); Konvencija o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", broj 4/2013"); OEBS-ov Akcioni plan 2004. za unaprjeđenje ravnopravnosti polova (OEBS - Rješenje broj 14/04, Ministarsko vijeće, Sofija, 2004); Direktiva 40-1 NATO i PzM o ugradnji Rezolucije 1325 SB UN i perspektivama rodne ravnopravnosti u komandnoj strukturi NATO, uključujući i mjere za zaštitu žena tokom oružanog sukoba (Bi-SC *Directive* 40-1, NATO, September 2009).

³ Zakon o rodnoj ravnopravnosti; Zakon o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane; Zakon o odbrani; Zakon o Vojsci Crne Gore; Zakon o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i učešću pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu; Zakon o unutrašnjim poslovima; Zakon o zaštiti i spašavanju; Zakon o graničnoj kontroli; Zakon o agenciji za nacionalnu bezbjednost; Zakon o zabrani diskriminacije; Zakon o zaštiti od nasilja u porodici; Krivični zakonik

Svi izrazi koji se u ovom AP koriste za fizička lica u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

4. ANALIZA PRETHODNOG AKCIONOG PLANA ZA PRIMJENU RSB 1325

Prvim Akcionim planom za primjenu RSB 1325 u Crnoj Gori (2017-2018), utvrđeno je devet ciljeva i u okviru njih 41 aktivnosti. Realizovane su 32 aktivnosti, njih četiri su djelimično realizovane, jedna je u toku, dok četiri aktivnosti nijesu realizovane. Nalazi evaluacije između ostalog pokazuju da je uspostavljen nedostajući pravni okvir neophodan za primjenu AP i usvojena je većina dokumenata čije usvajanje je i bilo predviđeno AP. Takođe su formirani institucionalni mehanizmi posebno oni koji imaju koordinirajuću ulogu i koji su posebno značajni za ovu multisektorsku oblast, uspostavljeni su uslovi za formiranje baza podataka (donijete odluke o uspostavljanju baza podataka; održane su brojne obuke sa različitim ciljnim grupama koje rade u različitim institucijama kako bi se stekla osnovna znanja ili unaprijedila već stečena znanja o rodnoj ravnopravnosti, posebno ona znanja koja su značajna za rodnu perspektivu u oblasti bezbjednosti; vođeno je više kampanja u različitim formama čiji je cilj bio podizanje svijesti javnosti o pojavama značajnim za bezbjednost (npr. sprječavanje trgovine ljudima, sprječavanje nasilja u porodici i dr.) i povećan je broj žena koje učestvuju u mirovnim misijama i broj žena na rukovodećim mjestima u sektoru bezbjednosti, kao i u međunarodnim institucijama, na mjestima ambasadorki i u konzulatima.

Na osnovu naučenih lekcija, novi plan će se oslanjati na neke od sljedećih preporuka:

- * Konkretizovanje mjera i aktivnosti;
- * Uspostavljanje međusobne kompatibilnosti između strategija i akcionih planova koji se odnose na oblasti značajne za ostvarivanje AP za RSB 1325;
- * Nastavak kontinuiranog monitoringa i redovnog izvještavanja;
- * Fokusiranje na efekte primjene mjera iz AP i preduzimanju mjera koje doprinose podizanju kvaliteta i efikasnosti praćenja primjene AP;
- * Realizacija aktivnosti koje su planirane za razdoblje 2017-2018, a koje nije bilo moguće sprovesti, zadržati ih u ovaj novi AP (kao npr. „edukacija osoba od povjerenja“);
- * Podstaci međunarodnu i regionalnu saradnju.

5. ANALIZA STANJA RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Kao što je navedeno AP se oslanja na strukturu prvog, tako da su zadržani postojeći strateški ciljevi (povećanje učešća žena u odlučivanju i mirovnim procesima, zaštita žena i djevojaka u konfliktnim zonama, integracija rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije, kao i područje mehanizama za primjenu RSB

1325 i njoj pratećih rezolucija), prenijete aktivnosti koje nijesu realizovane, revidirane određene aktivnosti, kako je to dato u tabelarnom dijelu Akcionog plana i uvažene i unijete preporuke za efikasniju realizaciju definisanih ciljeva koje su navedene u završnom izvještaju o realizaciji prvog AP.

5.1. Učešće žena na pozicijama donošenja odluka

U Crnoj Gori, članom 18 Ustava, propisano je da „država jamči ravnopravnost žene i muškaraca i razvija politiku jednakih mogućnosti”, ali šanse žena i muškaraca da ostvare određene položaje u zajednici ili da učestvuju u određenim oblastima društvenog života, još uvijek, u crnogorskom društvu nijesu jednake. Ove rodne nejednakosti predstavljaju nejednaku moć da se donose odluke u javnom životu, nejednake mogućnosti da se uživaju ista prava, nemogućnost da se imaju jednake obaveze i odgovornosti ili da se dostignu jednake dobiti na osnovu učešća u zajednici.

No, da postoji raskorak između normativnog i stvarnog govori statistika:

- ✓ Od ukupno 620 029 stanovnika, 313 793 su žene ili 50,61%, a 49,39% ili 306 236 su muškarci;
- ✓ Prosječna zarada žena u Crnoj Gori je za 14% niža od prosječne zarade muškaraca, što znači da bi žene na godišnjem nivou primile istu zaradu kao muškarci, morale bi raditi još 51 dan, odnosno za njih bi godina morala da traje 416 dana;
- ✓ Među korisnicima penzije je 46 509 muškaraca i 28 561 žena;
- ✓ Među titularima imovine žene čine: 4% među vlasnicima kuća, 8% među vlasnicima imanja (zemljišta) i 14% među vlasnicima vikendica;
- ✓ Među vlasnicima poslovnih subjekata u Crnoj Gori žena je svega 9,6%.

U Skupštini Crne Gore ima 81 poslanik od kojih je 19 poslanica ili 23,45%. Predsjednik i dva potpredsjednika Skupštine su muškarci. Skupština Crne Gore ima 15 stalnih radnih tijela i na čelu samo tri su žene (Zakonodavni odbor, Odbor za rodnu ravnopravnost i Odbor za antikorupciju).

Vladu Crne Gore čine predsjednik, tri potpredsjednika od kojih dva su istovremeno i ministri, 16 ministara sa portfeljom i jedan bez portfelja. Ukupno četiri žene su članice Vlade, od kojih tri rukovode ministarstvom i to: ministarka javne uprave, ministarka nauke i ministarka ekonomije, a jedna žena je ministarka bez portfelja. Na čelu generalnih direktorata se nalazi preko 44% žena (ranije pomoćnice ministra).

Za povećano učešće žena na pozicijama donošenja odluka potrebno je osnažiti ulogu institucionalnih mehanizama za praćenje sprovođenja AP -koordinirajuću ulogu Međuresorske radne grupe za praćenje AP (usvojiti godišnji plan aktivnosti i uputstvo o izvještavanju) i ojačati ulogu Skupštine Crne Gore – formiranjem ad hoc poslaničke grupe u Skupštini Crne Gore, kao i organizovanjem javnog saslušanja koje omogućuje učešće različitih aktera koji rade na primjeni AP i organizovati zajedničku radionicu za rukovodioce institucija koje rade na promociji RSB 1325, što su aktivnosti/mjere koje su unijeta iz prvog AP.

5.2. Učešće žena u Vojsi, policiji i mirovnim misijama

U Planu aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori (PAPRR) za period 2017.-2021. godina – Program sprovođenja za 2019-2020. godinu, kao razvojnom dokumentu za implementaciju politike rodne ravnopravnosti, Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore su prepoznati u područje djelovanja - ravnopravnost u procesu

odlučivanje u političkom i javnom životu, strateški cilj: ravnopravno učešće žena i muškaraca na svim nivoima odlučivanja i cilj: implementacija Rezolucije 1325 SBUN - Žene, mir i bezbjednost.

U sistemu odbrane rodna pitanja su postala sastavni dio politika i procesa. Strategijska i planska dokumenta Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore prepoznala su značaj integrisanja rodne perspektive i primjene RSB 1325 u sistem odbrane. Tako je rodna perspektiva uključena u programe obuke, kroz Instrukciju za obuku Vojske Crne Gore, u međunarodnim aktivnosti Ministarstva i Vojske, kroz učešće u međunarodnim aktivnostima u kojima učestvuje Crna Gora, u povećanju broja žena u mirovnim misijama i operacijama i kao vojno diplomatskih predstavnica u međunarodnim organizacijama, u kampanjama za privlačenje nedostajuće strukture za potrebe Vojske, imenovanjem koordinatorki u vezi poslova rodne ravnopravnosti i rodnog savjetnika/ce na strateškom nivou u Ministarstvu odbrane i Vojsci i u planovima zapošljavanja i obrazovanja žena.

Ministarstvo odbrane donijelo je Strategiju upravljanja ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore, kojom je definisana politika rodne ravnopravnosti i u vezi s tim određeni strateški ciljevi: povećana zastupljenost žena u Vojsci, na komandnim dužnostima i u misijama i kontinuirano sprovođenje nacionalnih politika rodne ravnopravnosti, RSB 1325 i drugih primjenjivih i prihvaćenih regulativa.

Implementirajući ciljeve iz strateških dokumenata i propisa, Ministarstvo odbrane donijelo je čitav set pojedinačnih planova upravljanja ljudskim resursima (Plan aktivnosti za implementaciju politike rodne ravnopravnosti i RSB 1325 u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore, Plan promotivnih aktivnosti na privlačenju kadrova za potrebe Vojske Crne Gore, Plan personalne podrške zaposlenima u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore, Plan zapošljavanja u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore, Plan obrazovanja kadeta i stipendiranja studenata), koji, kroz sprovođenje različitih planiranih aktivnosti, približavaju i daju priliku ženama za službu u Vojsci, kroz brojne mogućnosti, pozivanjem žena da se prijave za: učešće u projektima Ministarstva odbrane, obrazovanje na inostranim vojnim akademijama, stipendiranja i prijema u službu.

Ministarstvo odbrane donijelo je Smjernice za privlačenje i zadržavanje žena u Vojsci Crne Gore, koje su namijenjene komadnom sastavu Vojske, organizacionim jedinicama koje se bave ljudskim resursima, planiranjem i razvojem, obrazovanjem i obukom, operacijama, odnosima sa javnošću, kao i svim strukturama unutar Ministarstva odbrane i Vojske, u čijoj nadležnosti su regrutovanje, prijem, selekcija i profesionalni razvoj lica u Vojsci. Privlačenje i zadržavanje žena u Vojsci i njihovo napredovanje u karijeri, promoviše efikasnije i odgovornije oružane snage, a učešće žena u mirovnim misijama i operacijama doprinosi da mirovni procesi širom svijeta budu djelotvorniji i efikasniji.

U oblasti obrazovanja i u obuci za vojničke dužnosti, podaci govore da su i žene jednako uspješne, a često i uspješnije od muškaraca. Ovo jasno pokazuje da su žene nedovoljno iskorišćen kadrovski potencijal, zato edukacija o rodnoj ravnopravnosti predstavlja najefikasniji način u borbi protiv stereotipa. Uvođenje rodne ravnopravnosti u obuci i obrazovanju značajno je ne samo radi prihvatanja većeg broja žena u Vojsci od strane muškaraca, nego i radi razvijanja svijesti o tome da se potrebe žena i muškaraca donekle razlikuju i da će posao u Vojsci biti efikasan samo ako se te razlike uvažavaju i na njih odgovori.

Posebno je važno za Ministarstvo odbrane i Vojsku Crne Gore da, u cilju poboljšanja kapaciteta za rodno osjetljivo upravljanje ljudskim resursima, treba unaprijediti kapacitete za vođenje rodno osjetljive statistike, unaprijediti kadrovske baze podataka i obezbijediti kvalitativno i kvantitativno rodno osjetljivo praćenje razvoja karijere i fluktuacije kadra, kao i adekvatno uređenje sistema prikupljanja, diseminacije i analiziranja tih podataka. Na taj način se omogućava kvalitetnija analiza stanja i evaluacija preduzetih mjera. Takođe, Vojska mora sistematski da podiže svijest i kapacitet svojih zaposlenih da efikasno postupaju u slučajevima rodno zasnovanog nasilja.

Borba protiv predrasuda i stereotipa, edukacija i uvođenje rodno osjetljive statistike, odnosno kontinuirano sprovođenje nacionalnih politika rodne ravnopravnosti i RSB 1325 – Žene, mir i bezbjednost i drugih primjenjivih i prihvaćenih regulativa su preduslovi za postizanje ciljeva koji su navedeni ovim dokumentom.

Ministarstvo odbrane implementira RSB 1325 i kroz NATO Direktivu BI-SCI 40-1 i NATO/EAPC politiku i Akcioni plan o implementaciji RSB 1325 - Žene, mir i bezbjednost, uvođenjem rodnog savjetnika/ce na strateškom nivou u MO i VCG, konstantne edukacije zaposlenih u VCG, kao i dijela komandnog kadra Vojske, o rodnoj ravnopravnosti i RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija, s posebnim osvrtom na rodno zasnovano nasilje, seksualno nasilje i nasilje nad ženama, povećanju u VCG broja trenera/ca za rodnu ravnopravnost u vojnim operacijama, koji sprovode edukacije u jedinicama Vojske po dubini, kao i participirajući u komadnoj strukturi NATO-a, upućujući oficirku VCG na dužnost rodne savjetnice komadanta NATO Savezničke komande za operacije u Monsu-Kraljevina Belgija.

Za važnost integrisanja pitanja rodne ravnopravnosti u procese reforme sistema odbrane značajan je regionalni pristup, što je prepoznato od strane Ministarstva odbrane, koje je podržalo drugu fazu regionalnog projekata na temu: "Jačanje regionalne saradnje u uključivanju rodne perspektive u reformi sektora bezbjednosti na Zapadnom Balkanu", kako bi se nastavio rad na jačanju kapaciteta Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore da implementiraju odgovorne politike i jačaju i promovišu rodnu ravnopravnost i sprovode rodne politike u cilju očuvanja mira u svijetu.

Prema evidenciji Ministarstva odbrane, na dan 31.1.2019.godine, u MO ima 45,53% žena, od čega su 110 žena državne službenice, jedna žena oficirka i jedna žena podoficirka. Tri žene su vojno-diplomatski predstavnici u Misiji Crne Gore pri NATO, dok iz kategorije visoko-rukovodnog kadra, ima dvije žene-sekretarka ministarstva i generalna direktorica Direktorata za materijalne resurse, a iz kategorije ekspertska - rukovodnog kadra sedam žena.

U Vojsci, na dan 31.3.2019.godine, ima 10,84% žena, od toga su 44 žene profesionalne vojnkinje po ugovoru, 29 žene su podoficirke, 16 žena su oficirke i 105 žena su civilna lica. Na inostranim vojnim akademijama školuju se devet žena kadetkinja. Do sada je sedam žena učestvovalo u mirovnoj misiji u Avganistanu.

Na nivou Ministarstva i Vojske ima 15,01% žena.

Strategijom razvoja Uprave policije za period 2016-2020 i pratećim Akcionim planom za njeno sprovođenje, definisani su ciljevi i mjere koje se odnose na unapređenje u oblasti rodne politike, diverziteta i zaštite od diskriminacije, posebno osjetljivih društvenih grupa. Shodno mjeri iz navedenog akcionog plana, a nakon sprovedene analize o zastupljenosti i napredovanju žena u obavljanju policijskih poslova, urađen je nacrt Plana učešća žena na rukovodećim pozicijama i po liniji rada, koji sadrži

posebne mjere za stvaranje uslova za postizanje rodne ravnopravnosti, povećanje broja žena na rukovodećim pozicijama i primjenu predmetne rezolucije. Urađen je priručnik na temu Rodna ravnopravnost u policiji.

Uprava policije uradila je Analizu zastupljenosti i napredovanja žena u obavljanju policijskih poslova, na osnovu koje je donijet Plan za povećanje broja policijskih službenica u Upravi policije, koji predstavlja razvojni dokument za implementaciju politike rodne ravnopravnosti u Upravi policije, sa posebnim mjerama za njegovu primjenu.

Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprava policije, od 2009.godine, participiraju u međunarodnim aktivnostima pod okriljem Ujedinjenih nacija na Kipru (UNFICYP). Od 2014. godine, u cilju poštovanja rodne zastupljenosti, jedna od četiri predstavnika Crne Gore koji se upućuju u sastavu ove misije je policijska službenica.

Kada je u pitanju rodna dimenzija i SALW-a, donijeta je Strategija za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja, zloupotrebe i trgovine, malokalibarskim i lakim oružjem i municijom od 2019. do 2025. godine, u kojoj je dat poseban značaj unaprijeđenju rodne ravnopravnosti. Ovaj dokument sačinjen je na osnovu rodne analize kontrole malokalibarskog i lakog oružja/vatrenog oružja u regionu i naglašava njene ključne preporuke. Treba istaći da su žene i muškarci podjednako učestvovali u izradi ovog strateškog dokumenta, kao i Mapi puta. Jedni od ciljeva iz ove strategije su: potpuno integrisati rodnu i starosnu dimenziju u politike kontrole malokalibarskog i lakog oružja/vatrenog oružja i obezbijediti suštinsko učešće žena u kontroli istog; povećati nivo svijesti javnosti i žena i muškaraca o opasnosti zloupotrebe, nedozvoljenog posjedovanja i trgovine vatrenim oružjem, municijom i eksplozivima i povećati nivo svijesti i smanjiti zloupotrebu vatrenog oružja u slučajevima nasilja nad ženama, nasilja u porodici i drugim oblicima rodno zasnovanog nasilja. Pitanju rodne dimenzije i malog oružja i lakog naoružanja treba sagledati iz dva aspekta, i to kroz učešće žena na nivou donosioca odluka i tehničkom (ekspertskom) nivou po pitanju kontrole SALW i kroz uticaj SALW-a na nasilje nad ženama.

Prema evidenciji u MUP i UP zaposleno je 1011 žena, što čini 19,9% od ukupnog broja zaposlenih (5065). U UP zaposleno je 419 žena, što čini 10,2% od ukupnog broja zaposlenih (4120), a u MUP su zaposlene 592 žene, što čini 62,60% od ukupnog broja zaposlenih (945).

U Agenciji za nacionalnu bezbjednost prepoznat je značaj sprovođenja principa rodne ravnopravnosti, odnosno sprovođenja smjernica RSB 1325, gdje se kroz proces unapređenja ljudskih resursa posebna pažnja posvećuje planu pune afirmacije principa rodne ravnopravnosti i podizanja nivoa zastupljenosti žena u ukupnom, kao i rukovodnom sastavu ANB.

U sklopu tih aktivnosti se kroz kadrovsku evidenciju, uspostavljenu 2006.godine, obezbjeđuje evidentiranje, vođenje i analiziranje podataka koji se odnose i na segment rodne ravnopravnosti. U prilog kontinuiranom procesu sprovođenja aktivnosti na poštovanju principa rodne ravnopravnosti i nivoa zastupljenosti žena, ukazuju podaci da je u 2006. godini participacija žena u ukupnom broju službenika iznosila 33,48%, dok je u 2018. godini zastupljenost službenica u sastavu Agencije podignita na nivo 39,14%.

Značajni i kvalitetni rezultati u ovom segmentu postignuti su u domenu profilisanja i promovisanja žena za rukovodeće pozicije, što je efekuiralo povećanjem zastupljenosti službenica u rukovodnom kadru sa početnih 3,2% iz 2006. godine, na sadašnjih 38%.

Kontinuirano vođenje evidencija u ovom segmentu se ogleda i kroz posebno vođenje evidencija i analize statistike sa aspekta obrazovne strukture zastupljenosti pripadnika ženskog pola u Agenciji koje se ogleda na sledeći način: VII1 (VSS) – 56,5%, VI (VSS - bachelor) – 6,5%, V (VŠ) – 1%, IV (SSS) – 30,5% i I2 (OŠ) – 5,5%.

U normativnom smislu Agencija, izuzev Pravilnika o poštovanju principa rodne ravnopravnosti i zabrani diskriminacije u ANB i Akcionog plana za primjenu mjera, segment poštovanja principa rodne ravnopravnosti je inkorporiran kroz Etički kodeks službenika Agencije (usvojen 2016.godine), kojim je osim standarda poštovanja ovog principa predviđena i kaznena politika za njihovo nepoštovanje.

Trgovina ljudskim bićima predstavlja jedan od najgrubljih primjera kršenja ljudskih prava radi stvaranja ilegalnog profita na način što se žrtvama ograničava mogućnost kretanja, onemogućava komunikacija sa porodicom i okolinom, te se u takvim okolnostima na različite načine iskorišćavaju. Među brojnim oblicima kriminalnog djelovanja i kršenja ljudskih prava trgovina ljudima se izdvaja po pogubnosti posljedica. Lišenja i ograničenja koja prate aktivnost trgovaca ljudima najdrastičnija su kod prava na život, dostojanstvo, integritet, slobodu i bezbednost, izbor i odlučivanje, zdravstvenu zaštitu.

Država Crna Gora je posljednjih godina prepoznata kao zemlja porijekla, tranzita i destinacije za muškarce, žene i djecu koji su bili žrtve trgovine ljudima. Povećan je broj potencijalnih žrtava koje su identifikovane u riziku da postanu žrtve sklapanja nedozvoljenog braka i seksualne eksploatacije.

Crna Gora je veoma rano pristupila izgradnji sistema suzbijanja trgovine ljudima i u tu svrhu ratifikovala najvažnije međunarodne dokumente na ovom planu. Nakon višegodišnje borbe protiv trgovine ljudima u Crnoj Gori uspostavljen je kompletan sistem koji obuhvata aktivnosti od trenutka identifikacije žrtve trgovine ljudima pa sve do njene potpune integracije (odnosno reintegracije) u društvo, unutar kojeg je uspostavljena kvalitetna i efikasna saradnja između nadležnih državnih organa i organizacija civilnog društva⁴.

Vlada je na sjednici održanoj 28. februara 2019. godine usvojila novu Strategiju za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. godine kojom je definisana nacionalna politika borbe protiv trgovine ljudima u predstojećem petogodišnjem periodu u oblastima: prevencije, zaštite žrtava, krivičnom gonjenju, kao i u oblasti partnerstva, koordinacije i međunarodne saradnje.

Tokom sprovođenja prethodnog Akcionog plana za primjenu Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija - Žene mir i bezbjednost u Crnoj Gori (2017-2018), Uprava policije je podnijela dvije krivične prijave protiv tri lica za KD Trgovina ljudima iz člana 444 KZCG, nadležno tužilaštvo podiglo je jednu optužnicu protiv dva lica za KD Trgovina ljudima iz člana 444 KZCG, dok je nadležni sud u radu imao jedan predmet u vezi KD Trgovine ljudima iz člana 444 KZCG. U istom periodu u Nacionalnom skloništu za žrtve trgovine ljudima je shodno ranije uspostavljenom mehanizmu saradnje državnih organa i nevladinih organizacija pružena sva neophodna pomoć i zaštita za ukupno 9 (potencijalnih) žrtava trgovine ljudima u smislu obezbjeđenja inicijalnog oporavka i drugih vidova pomoći: smještaja, hrane, odjeće, obučne, režija, psihološke, pravne, zdravstvene i socijalne pomoći, kao i edukativnih radionica.

⁴ Sporazum o međusobnoj saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima <http://www.antitrafficking.gov.me/rubrike/sporazum-o-saradnji/134724/Potpisan-SPORAZUM-O-SARADNJI-U-BORBI-PROTIV-TRGOVINE-LJUDIMA.html>

U cilju postizanja boljeg bilansa ostvarenih rezultata u istraživanju i procesuiranju slučajeva trgovine ljudima Vrhovni državni tužilac i direktor Uprave policije Crne Gore su, krajem 2018. godine, formirali Operativni tim za borbu protiv trgovine ljudima, koji se sastoji od predstavnika MUP-a, Uprave policije, Višeg državnog tužilaštva i Ministarstva pravde.

Na planu prevencije i edukacije, u saradnji MUP/Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima sa ostalim nadležnim institucijama i nevladinim organizacijama, sprovedeno je niz aktivnosti koje su imale za cilj informisanje šire javnosti o svim aspektima fenomena trgovina ljudima i organizovan je niz obuka u pravcu jačanja stručnih kapaciteta predstavnika institucija za proaktivnu identifikaciju žrtava i potencijalnih žrtava trgovine ljudima.

Medijska kampanja kojom se široj javnosti ukazuje na najzastupljenije oblike trgovine ljudima i ujedno promoviše i nacionalna SOS antitrafiking linija (11 66 66) realizovala se u kontinuitetu.

U namjeri unaprijeđenja sistema formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima i nadogradnje sistema njihove zaštite, Ministarstvo unutrašnjih poslova je, uz podršku IOM-a, sačinilo nacrt Standardnih operativnih procedura za identifikaciju žrtava trgovine ljudima. Ove standardne operativne procedure trebaju da obezbijede funkcionalnu komunikaciju i saradnju već uspostavljenog mehanizma koji će osigurati da svi relevantni subjekti imaju definisane neophodne korake za inicijalno upućivanje i formalno dodjeljivanje statusa žrtvi trgovine ljudima, koji će se bazirati na principu poštovanja ljudskih prava bez obzira na tok krivičnog postupka.

U cilju inteziviranja regionalne saradnje na konferenciji Brdo procesa u Sloveniji usvojena je Zajednička izjava ministara unutrašnjih poslova Jugo-istočne Evrope o jačanju regionalne saradnje u oblasti borbe protiv trgovine ljudima. Na bilateralnom planu ministri unutrašnjih poslova Crne Gore i Republike Makedonije potpisali su Sporazum o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima u julu 2018. godine.

Prema izvještaju Ministarstva vanjskih poslova, Crna Gora je, od aprila 2018.godine, članica Grupe prijatelja žena, mira i bezbjednosti, koja djeluje pod okriljem UN. Formalizacijom članstva u Grupi prijatelja za agendu Žene, mir i bezbjednost, doprinosi se ostvarivanju dalje saradnje sa zemljama članicama u cilju razmjene iskustava i primjene dobrih praksi na planu integrisanja rodne perspektive u međunarodni, kolektivni i nacionalni sistem odbrane, čime se doprinosi prevenciji konflikata i održivom miru.

U diplomatsko-konzularnim predstavništvima Crne Gore, žene čine 43% od svih uposlenih, a znatno su podzastupljene na višim pozicijama (17,6% na ambadorskim mjestima).

Sudska vlast, kao treći konstitutivni dio ukupne političke vlasti, nesumnjivo da ima izuzetan značaj u svakom društvu, jednako kao i pojedinci/ke koji obavljaju određene funkcije u ovoj oblasti.

Žene su direktni nosioci odgovornih funkcija u oblasti sudstva tako da one čine 63,16% sastava Vrhovnog suda, 60% Upravnog suda, 46,15% Apelacionog suda, 56,25% Privrednog suda, 69,44% Višeg suda u Podgorici, 41,17% Višeg suda u Bijelom Polju, dok je 57, 64% žena u sastavu 15 osnovnih sudova. To znači da od 255 osoba koje vrše sudsku vlast u Crnoj Gori njih 148 su žene, što čini 58,04%.

Slična je situacija i u crnogorskom tužilaštvu u kome žene čine 60% od ukupnog broja osoba sa tužilačkom funkcijom.

Na nivou lokalnih samouprava su realizovane aktivnosti za unaprjeđenje normativnih i institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou. Memorandum o saradnji u oblasti rodne ravnopravnosti sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava potpisale su sve opštine (ukupno 23), formirani su savjeti za rodnu ravnopravnost u 11 opština, imenovani/e koordinatori/ke za rodnu ravnopravnost u 20 opština, otvorene kancelarije za rodnu ravnopravnost u pet opština, usvojeni lokalni akcioni planovi za rodnu ravnopravnost u 10 opština i usvojene odluke o rodnoj ravnopravnosti u 13 opština. U šest opština postoji posebna budžetska linija za aktivnosti iz oblasti rodne ravnopravnosti. U skupštinama opština u prosjeku je 26,52% žena. Na čelu dvije opštine (Danilovgrad i Gusinje) su žene, dok su žene na čelu tri skuštine opština (Nikšić, Kotor i Šavnik).

6. MISIJA I CILJEVI AP

AP obuhvata i definiše tri strateška cilja na koja se fokusiraju operativni ciljevi utvrđeni ovim planom. Rukovodeći se navedenim strateškim ciljevima, AP definiše sljedeće operativne ciljeve:

- Osnažiti ulogu institucionalnih mehanizama za praćenje primjene i sprovođenja Akcionog plana za RSB 1325 i pratećih rezolucija;
- Jačati rodnu perspektivu kroz učešće u međunarodnim aktivnostima na primjeni RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija;
- U obrazovne programe na svim nivoima obrazovanja integrisati rodnu perspektivu uključujući i aktivnosti na primjeni RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija, posebno onih koje se odnose na rodne aspekte ljudske bezbjednosti i očuvanje mira, u cilju integrisanja rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije;
- Uvesti rodno balansiranu zastupljenost u aktivnostima sistema bezbjednosti;
- Povećati zastupljenost žena u aktivnostima i procesima donošenja odluka u sektoru bezbjednosti i izgradnje mira;
- Podizanje nivoa svijesti o rodno zasnovanoj diskriminaciji, rodno zasnovanom nasilju i nasilju nad ženama i uspostaviti djelotvornu preventivnu zaštitu žena i djevojaka od rodno zasnovane diskriminacije, rodno zasnovanog nasilja i nasilja nad ženama;
- Podizanje nivoa svijesti šire javnosti o problemu trgovine ljudima i uspostaviti djelotvornu preventivnu zaštitu žena i djevojaka od trgovine ljudima;
- Unaprijediti saradnju na primjeni RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija i
- Unapređenje efikasnosti praćenja realizacije AP za primjenu RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija.

7. NAČIN IZVJEŠTAVANJA O SPROVOĐENJU AP

Praćenje (monitoring), evaluacija i izvještavanje vršiće nosioci realizacije aktivnosti, kroz uputstvo o izvještavanju o realizaciji AP koje će se usvojiti. Radi pravovremenog identifikovanja mjera u cilju dalje implementacije određenih aktivnosti, vršiće se godišnje izvještavanje. Priprema i podnošenje godišnjih izvještaja svakog aktera koji rade na realizaciji AP je do kraja 2019.godine. Finalni godišnji izvještaj, Ministarstvo odbrane, kao koordinator svih aktivnosti, dostavlja Vladi Crne Gore na usvajanje, do kraja januara 2020. godine.

Promjene aktivnosti, koje prevazilaze planirane, kao i nove aktivnosti, koje proizilaze iz izmjenjenih okolnosti ili naknadno utvrđenih prioriteta koje ih prate, ne unose se u postojeći plan, već se podaci o tome navode u okviru izvještaja, odnosno finalnog godišnjeg izvještaja, odnosno usvajanjem posebnog aneksa AP nakon isteka dvogodišnjeg perioda realizacije aktivnosti.

Nosioci aktivnosti/mjera, u okviru svojih godišnjih budžeta trebaju planirati finansijska sredstva za realizaciju primjene AP.

8. AKCIONI PLAN ZA PRIMJENU RSB 1325 (2019-2022) – Program sprovođenja 2019-2020 – TABELARNI DIO

Nacrt Akcionog plana za primjenu RSB 1325 (2019-2022) – Program sprovođenja 2019-2020.

Strateški ciljevi:

1. Povećanje učešća žena u odlučivanju i mirovnim procesima vezan za operativne ciljeve 1, 2, 4, 5, 9

Indikator uspjeha:

- Veća zastupljenost i značajno učestvovanje žena u mirovnim i drugim međunarodnim bezbjedonosnim misijama.

Trenutno stanje: Udio žena – profesionalnih vojna lica u Vojski Crne Gore iznosi 5%, što ograničava njihov broj, odnosno učešće u operativnom sastavu u multinacionalnim operacijama i u mirovnim i drugim međunarodnim bezbjedonosnim misijama.

Ukupno devet pripadnica Vojske Crne Gore učestvovalo je u mirovnoj misiji u Avganistanu. MUP učestvuje u mirovnoj misiji na Kipru od 2009.godine.

Stanje na kraju sprovođenja AP: Ciljna vrijednost je povećan broj žena profesionalnih vojnih lica u Vojski Crne Gore na 10%, i na osnovu toga povećan za 5% broj žena vojnih posmatrača, štabnih oficirki i podoficirki u mirovnim i drugim međunarodnim bezbjedonosnim misijama.

- Veća zastupljenost i značajno učestvovanje žena u formalnim i neformalnim mirovnim pregovorima i procesima.

Trenutno stanje: Žene ne učestvuju u formalnim i neformalnim mirovnim pregovorima i procesima. Zato je potrebno njihovo prisustvo među pregovaračima i tehničkim ekspertima u formalnim mirovnim pregovorima, kao i njihovo učešće u statusu zvaničnih posmatrača, na početku i na kraju formalnih mirovnih pregovora.

Stanje na kraju sprovođenja AP: Ciljna vrijednost je da kroz primjenu mjera iz AP poveća zastupljenost najmanje 5% žena u pregovaračkim timovima u formalnim i neformalnim mirovnim pregovorima i procesima, kao i njihova zastupljenost u statusu zvaničnih posmatrača, na početku i na kraju formalnih mirovnih pregovora.

- Veća zastupljenost i značajno učestvovanje žena na nacionalnom i lokalnom nivou vlasti, kao građana, izabranih zvaničnika i donosilaca odluka.

Trenutno stanje: I pored formalno pravne jednakosti koja se Ustavom garantuje i napretka u zakonodavstvu i politikama jednakih mogućnosti žena i muškaraca, žene i dalje nijesu ni približno adekvatno zastupljene na nacionalnom i lokalnom nivou vlasti, kao građana i izabranih zvaničnika i donosioca odluka. Ove rodne nejednakosti predstavljaju nejednaku moć da se donosu odluke u javnom životu, nejednake mogućnosti da se uživaju ista prava, nemogućnost da se imaju jednake obaveze i odgovornosti ili da se dostignu jednake dobiti na osnovu učešća u zajednici.

Stanje na kraju sprovođenja AP:

- implementirana ustavna načela i standardi rodne ravnopravnosti u pogledu zastupljenosti žena na nacionalnom i lokalnom nivou vlasti, kao izabranih zvaničnika i donosioca odluka, kao i na nivou sistema bezbjednosti;
- osnažena uloga Međuresorske radne grupe za praćenje AP (usvojen godišnji plan aktivnosti i uputstvo o izvještavanju);
- ojačana uloga Skupštine Crne Gore – formirana ad hoc poslanička grupa u Skupštini Crne Gore i organizovanje javnog saslušanja koje omogućuje učešće različitih aktera koji rade na primjeni AP i organizovana zajednička radionica za rukovodioce institucija koji rade na promociji RSB 1325.

2. Zaštita žena i djevojaka u konfliktnim zonama vezen za operativne ciljeve 3 (3.2. 3.3 i 3.5), 5 (5.1, 5.2 i 5.3), 8 i 9

Indikator uspjeha:

- Politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava žena i djevojaka zaštićena su i primjenjuju se u nacionalnim zakonima, u skladu sa međunarodnim standardima.

Trenutno stanje:Kada se radi o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima žena koja obezbjeđuju egzistenciju, moć i adekvatan položaj u društvu, sadašnje stanje ukazuje, odnosno statistički podaci pokazuju da su muškarci ti koji dominantno imaju moć i u porodici i u društvu moć u svojim rukama.

Stanje na kraju sprovođenja AP:

- politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava žena i djevojaka zaštićena i primjenjuju se u nacionalnom zakonodavstvu u skladu sa međunarodnim standardima;
- žene zastupljene u aktivnostima i procesima donošenja odluka u sektoru bezbjednosti i izgradnji mira;
- povećan broj žena diplomatkinja na pozicijama ambasadoriki, generalnih konzulica, stalnih predstavnica u ambasadama i stalnim misijama Crne Gore pri međunarodnim organizacijama sa 17,5 % na 20 %.

-Uspostavljeni su operativni mehanizmi i strukture za jačanje fizičke strukture sigurnosti i bezbjednosti žena i djevojaka.

Trenutno stanje: Nizom sistemskih zakona na nivou Crne Gore i na nivou sistema bezbjednosti uspostavljeni operativni mehanizmi i strukture za jačanje fizičke strukture sigurnosti i bezbjednosti žena i djevojaka, posebno oni koji imaju koordinirajuću ulogu, uspostavljeni uslovi za formiranje baze podataka, vođeno više kampanja u različitim formama, s ciljem podizanja svijesti o pojavama značajnim za bezbjednost žena i djevojaka, žene su direktni nosioci odgovornih funkcija u sudstvu i tužilaštvu.

Stanje na kraju sprovođenja AP: Ciljna vrijednost je da operativni mehanizmi i strukture bude uspostavljeni i funkcionišu kroz konkretizovanje mjera i aktivnosti, uspostavljanjem međusobne kompatibilnosti i kroz kontinuirani monitoring bude osigurana bezbjednost, fizičko i mentalno zdravlje i ekonomska sigurnost žena i djevojaka, kao i poštovanje njihovih ljudskih prava.

-Žene i djevojke izložene riziku imaju pristup uslugama ekonomske podrške.

Trenutno stanje: Žene i djevojke izložene riziku nemaju potreban pristup uslugama ekonomske podrške.

Stanje na kraju sprovođenja AP: Ciljna vrijednost - stvoreni uslovi i omogućen pristup uslugama ekonomske podrške ženama i djevojkama koje su bile izložene riziku.

3. Integrisanje rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije vezan za operativne ciljeve 3, 6, 7, 9

Indikator uspjeha:

-U nastavne planove i programe kao i različite vidove obuka na svim nivoima, posebno na nivou sistema bezbjednosti integrisana rodna perspektiva i RSB 1325 i njoj prateće rezolucije.

Trenutno stanje: U godišnjim programima obuke i obrazovanja uvedena obuka iz oblasti rodne ravnopravnosti i RSB 1325, koju sprovode sertifikovani treneri za rodnu ravnopravnost, koja je značajna ne samo radi prihvatanja većeg broja žena u Vojsci od strane muškaraca, nego i radi razvijanja svijesti o tome da se potrebe žena i muškaraca donekle razlikuju i da će posao u Vojsci biti efikasan samo ako se te razlike uvažavaju i na njih odgovori.

Broj sertifikovanih trenera za rodnu ravnopravnost nedovoljan i potrebno je njihov broj povećavati, kao i raditi na njihovom stalnom stručnom obrazovanju i usavršavanju.

Stanje na kraju sprovođenja AP: Na nivou sistema bezbjednosti, kao na svim nivoima obuke i obrazovanja usvojeni kurikulumi u kojima je uvedena rodna perspektiva i povećan broj sertifikovanih trenera za rodnu ravnopravnost za 5%.

-Uspostavljena djelotvorna preventivna zaštita, sprečavanje i sankcionisanje rodno zasnovanog nasilja i nasilja nad ženama.

Početno stanje:Usvojena strategijska i zakonska dokumenta u ovoj oblasti, ali implementacija istih je nije dovoljna, ne primjenjuje se na djelotvoran način.

Stanje na kraju sprovođenja AP:Primijenjena na djelotvoran način usvojena strategijska i zakonska dokumenta u ovoj oblasti.

Redni broj	Operativni ciljevi	Aktivnost		Nosioći odgovornosti i saradnici	Indikatori	Vremenski okvir	Finansiranje
		Redni broj					
1.	Osnažiti ulogu institucionalnih mehanizama za praćenje primjene i sprovođenje Akcionog plana za RSB 1325 i pratećih rezolucija – veza sa strateškim ciljem 1	1.1.	-Osnažiti koordinirajuću ulogu Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija, usvojiti godišnji plan aktivnosti i uputstvo o izvještavanju. -Ojačati ulogu Skupštine Crne Gore u promociji i primjeni AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija. -U aktivnosti na primjeni AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija uključiti lokalne samouprave i Zajednicu opština. -Usvojiti godišnji plan aktivnosti na realizaciji AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	MO, MUP, NKBTLJ, MLJMP, MVP, MPR, MP, VCG, UP, ANB, UC, ZIKS, PA, UZK, ZO, uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	-AP za sprovođenje RSB 1325 i pratećih rezolucija definisane aktivnosti na koordinaciji praćenja primjene AP od strane Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP, usvojem godišnji plan aktivnosti i uputstvo o izvještavanju. -AP za sprovođenje RSB 1325 i pratećih rezolucija definisana uloga i aktivnosti Skupštine Crne Gore u promociji i primjeni Akcionog plana za RSB 1325 i pratećih rezolucija. -AP za sprovođenje RSB 1325 i pratećih rezolucija definisana uloga ZO i lokalnih samouprava u sprovođenju AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	2019. godina treći kvartal Usvojen AP za RSB i prateće rezolucije definisane aktivnosti Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP, Skupštine Crne Gore, i jedinica lokalnih samouprava	- U budžetu obezbjediti finansijska sredstva za pripremu Uputstva o načinu izvještavanja o primjeni AP za RSB 1325.

			u institucijama zaduženim za njegovu primjenu.		-Usvojeni godišnji planovi aktivnosti na realizaciji AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija u institucijama zaduženim za njegovu primjenu.		
		1.2.	-Kontinuirano praćenje osposobljenosti kadrova, posebno „osoba od povjerenja“ koji rade na realizaciji aktivnosti utvrđenih AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	MO, MUP, VCG, UP, ANB, UC, ZIKS, PA uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija.	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti. -Sagledane aktivnosti na kojima su radile „osobe od povjerenja“ koje su prošle obuku, i ocijenjen doprinos koji su imale obuke na realizaciji aktivnosti utvrđenih AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	2019. godina treći kvartal Usvojen godišnji plan aktivnosti	
		1.3.	-Evidenciju po polu i rodno razvrstanu statistiku u sektoru bezbjednosti koristiti prilikom izvještavanja o realizaciji AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija od strane aktera koji rade na njihovoj primjeni. -Publikovati rodno razvrstanu statistiku u sektoru bezbjednosti u oficijalnim publikacijama MONSTAT.	MO, VCG, MUP, UP, ANB, UC, ZIKS, PA, MONSTAT uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija.	- Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti -U saradnji sa MONSTAT-om pripremljen i usvojen predlog za rodno senzitivne statističke pokazatelje u oblasti bezbjednosti (zastupljenosti pripadnica ženskog pola u sistemu bezbjednosti, njihovom školovanju, usavršavanju i vođenju u karijeri, uključujući i učešće u multinacionalnim operacijama, učešće u civilnim misijama i u međunarodnim aktivnostima) i uključeni u oficijalne publikacije MONSTAT.	2019. drugi kvartal usvojen godišnji plan aktivnosti 2019. treći kvartal Usvojen predlog rodno senzitivnih statističkih pokazatelja u sektoru bezbjednosti. 2020 treći kvartal U oficijelnim publikacijama MONSTAT publikovani podaci.	U budžetu planirati sredstva za publikovanje rodno razvrstanih statističkih podataka u sektoru bezbjednosti.

					-Rodno senzitivni statistički podaci korišćeni prilikom izvještavanja o primjeni AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija		
		1.4.	-Koordinirati i uskladiti AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija sa Akcionim planom za realizaciju strategije rodne ravnopravnosti i akcionim planovima u drugim oblastima relevantnim za rodnu ravnopravnost (npr. obrazovanje) kako bi se obezbedila kompatibilnost strateških dokumenata i akcionih planova i osigurao sinergijski efekat. -Održati sastanak sa akterima koji rade na primjeni akcionih planova u drugim oblastima i dogovoriti aktivnosti na realizaciji AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija na kojima će se koordinirati aktivnosti i zajednički raditi na njihovom ostvarivanju	MO, VCG, MUP, UP, ANB, UC, ZIKS, MLJMP uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i prateće rezolucije	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome u kome su identifikovane aktivnosti u akcionim planovima u različitim oblastima značajnim za primjenu AP za 1325 i prateće rezolucije. -Održan sastanak sa akterima koji rade na primjeni akcionih planova u drugim oblastima i dogovorene aktivnosti na kojima će se koordinirano i zajednički raditi.	2019. drugi kvartal Usvojen godišnji plan aktivnosti i identifikovane aktivnosti u akcionim planovima u različitim oblastima značajnim za primjenu AP za 1325 i prateće rezolucije. 2019. treći kvartal održan sastanak sa akterima koji rade na primjeni akcionih planova u drugim oblastima	
		1.5.	-Osnovati ad hoc poslaničku grupu u Skupštini Crne Gore koja će pomagati u promociji RSB 1325 i primjeni AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija.	Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore	-Osnovana ad hoc poslanička grupa -Broj poslanika/ca u ovoj grupi	2019. godina drugi kvartal	
		1.6.	-Međuresorska radna grupa za sprovođenje AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija organizuje	Ministarstvo koje koordinira u saradnji sa ostalim nosiocima mjera	-Održana radionica -Broj individualnih AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija	2019. godina treći kvartal	

			zajedničku radionicu za rukovodioce institucija kako bi se donijela odluka o procesu razvoja individualnih AP				
		1.7.	-Usvojiti godišnji plan aktivnosti na realizaciji AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija na nivou institucija koje to do sada nijesu učinile. -Organizovanje sastanka Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija sa Zajednicom opština i definisanje aktivnosti lokalnih samouprava u aktivnosti na realizaciji AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija. -Uključivanje aktivnosti na primjeni AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija u Lokalne akcione planove za rodnu ravnopravnost.	Ministarstava i drugi nosioci aktivnosti predviđeni u AP za praćenje sprovođenja RSB 1325 i pratećih rezolucija uz saradnju sa ZO i uključivanje lokalnih samouprava, i uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija.	-Broj usvojenih godišnjih planova na nivou institucija koje rade na realizaciji AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija. -Organizovan sastanak Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija sa ZO i definisane aktivnosti lokalnih samouprava. -Broj usvojenih akcionih planova na lokalnom nivou u koje su uključene i aktivnosti vezane za realizaciju AP RSB 1325 i pratećih rezolucija.	2019. drugi kvartal usvojen godišnji plan aktivnosti 2019. treći kvartal -organizovan sastanak -usvojeni akcioni planovi na lokalnom nivou	

		1.8.	-Obuka rukovodilaca i zaposlenih u svim institucijama koje rade na sprovođenju AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija. -Održati sastanak sa predstavnicima akademske zajednice u cilju podsticanja i intenziviranja uključivanja akademske zajednice u realizaciju AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija.	UZK, u saradnji sa MLJMP i institucijama predviđenim za sprovođenje AP, ZLJPS, ZO, univerzitetima Crne Gore, NVO i uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP.	-Broj obuka -Broj učesnika/ca koji su pohađali obuku iskazani kroz rodnu statistiku (apsolutno i procentualno). -Održan sastanak Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija sa predstavnicima univerziteta i definisanje učešća akademske zajednice u realizaciju AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	Kontinuirano, a najmanje jednom godišnje. - 2019. treći kvartal Održana obuka - 2019. drugi kvartal Održan sastanak sa predstavnicima akademske zajednice.	U budžetu planirati sredstva za obuke
2.	Jačati rodnu perspektivu kroz učešće u međunarodnim aktivnostima na primjeni RSB 1325 i pratećih rezolucija. — veza sa strateškim ciljem 1	2.1.	-Integrirati rodnu perspektivu u međunarodne aktivnosti na primjeni RSB 1325 i pratećih rezolucija u kojima učestvuje Crna Gora i u godišnje planove na nivou institucija i lokalnih samouprava uključiti međunarodne aktivnosti aktivnostima na primjeni RSB 1325 i pratećih rezolucija.	MO, MUP, UP, MVP, MLJMP, Međuresorska radna grupa za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, u saradnji sa ZO i jedinicama lokalne samouprave.	-Usvojen godišnji plan u kome su predviđene ove aktivnosti. -Broj međunarodnih aktivnosti koje imaju rodnu perspektivu a vezane su za primjenu AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija.	Kontinuirano a najmanje jednom godišnje. -2019. drugi kvartal usvojen godišnji plan aktivnosti. -2019. drugi kvartal broj međunarodnih aktivnosti koje imaju rodnu perspektivu	
		2.2.	-Organizovati posjete, zajedničke sastanke i konferencije za subjekte bezbjednosti na	MO, MUP, UP, MLJMP, Međunarodne organizacije uz koordinaciju	-Broj posjeta, zajedničkih sastanaka, konferencija i drugih vidova međunarodne aktivnosti	-2019. četvrti kvartal	

			međunarodnom nivou, razmjenjivati publikacije i rezultate istraživanja, obezbijediti medijsko praćenje ovih aktivnosti.	Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore.	-Broj učesnika/ca iskazani kroz rodnu statistiku (apsolutno i procentualno). -Broj razmijenjenih publikacija. -Broj razmijenjenih rezultata istraživanja i sadržaj na koji su se istraživanja odnosila. -Broj medijskih izvještaja.		
3.	U obrazovne programe na svim nivoima integrisati rodnu perspektivu uključujući i aktivnosti na primjeni RSB 1325 i pratećih rezolucija, posebno onih koje se odnose na rodne aspekte ljudske bezbjednosti i očuvanje mira u cilju integrisanja rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije. – veza sa strateškim ciljevima 2 i 3.	3.1.	-Usvojiti godišnji plan za organizovanje obuka i istraživanja. -Organizovati istraživanje rodne perspektive ljudske bezbjednosti u sadržaju nastavnih planova i programa uz učešće akademske zajednice. -Organizovati posebne obuke (predavanja, radionice, prigodni filmovi, štampani materijal i dr.) u obrazovnim institucijama za učesnike obrazovnog procesa (nastavni kadar i učenici) o rodnim aspektima ljudske bezbjednosti, nenasilju i očuvanju mira.	MPR, MLMP, Međuresorska radna grupa za praćenje sprovođenja AP u saradnji sa ZLPS, ZO, univerzitetima Crne Gore, NVO i lokalnim samoupravama.	-Usvojen godišnji plan aktivnost u kome su predviđene ove aktivnosti. -Realizovano istraživanje sadržaja nastavnih planova i programa iz ugla rodne perspektive ljudske bezbjednosti. -Broj održanih edukacija. -Broj djece koja su prošla edukaciju. -Broj nastavnog kadra koji je prošao edukaciju. -Broj podijeljenog štampanog materijala. -Broj prigodnih filmova	2019. drugi kvartal usvojen godišnji plan aktivnosti. 2020. drugi kvartal. Realizovano istraživanje nastavnih planova i programa iz ugla rodne perspektive ljudske bezbjednosti uz učešće akademske zajednice. Kontinuirano, a najmanje jednom godišnje. 2019. treći kvartal održane obuke 2020. drugi kvartal održane obuke	U budžetu planirati finansijska sredstva za obuke Za istraživanje sadržaja nastavnih planova i programa iz ugla rodne perspektive ljudske bezbjednosti obezbijediti posebna sredstva u budžetu.

		3.2.	-Usvojiti godišnji plan organizovanja obuka -Organizovati obuku pripadnika/ca sektora bezbjednosti o RSB 1325 i pratećih rezolucija, sa akcentom na ljudska prava, bezbjednosne aspekte rodne ravnopravnosti, međunarodno humanitarno pravo, rodno uslovljeno nasilje, seksualno nasilje, trgovinu ljudima.	MO, MUP, NKBLJT, MLJMP, VCG, UP, ANB, UC, PA, Privatne škole za obuku zaštitara, u saradnji sa ZLJPS, univerzitetima Crne Gore i NVO uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti. -Broj održanih obuka. -Broj učesnika/ca obuke iskazan rodno senzitivnom statistikom (izražen apsolutnim brojem i procentualno).	2019. drugi kvartal usvojen godišnji plan aktivnosti Kontinuirano, a najmanje jednom godišnje. 2019. treći kvartal održana obuka 2020. drugi kvartal održane obuke	U budžetu planirati finansijska sredstva za obuke
		3.3.	-Usvojiti godišnji plan organizovanja obuka. -Organizovati obuke pripadnika/ca mirovnih i humanitarnih misija na teme: žene u ratnim i poratnim situacijama i u operacijama podrške miru, nasilje nad ženama i djecom, specifične potrebe lokalnih žena	MO, MUP, NKBLJT, MLJMP, VCG, UP, PA u saradnji sa ZLJPS, univerzitetima Crne Gore i NVO uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti -Broj održanih obuka. -Broj učesnika/ca obuke iskazan rodno senzitivnom statistikom (izražen apsolutnim brojem i procentualno).	2019. usvojen godišnji plan aktivnosti. Kontinuirano a najmanje jednom godišnje. 2019. treći kvartal održana obuka 2020. drugi kvartal održane obuke	U budžetu planirati finansijska sredstva za obuke
		3.4.	-Usvojiti godišnji plan za organizovanje obuka „osoba od povjerenja“.	MO, MUP, MLJMP, VCG, UP, PA, ANB, UC, ZIKS, u saradnji sa ZLJPS, univerzitetima Crne Gore i NVO, i uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP	- Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti - Broj održanih obuka.	2019.drugi kvartal usvajanje godišnjeg plana aktivnosti	U budžetu planirati finansijska sredstva za obuke

			-Organizovati obuke „osoba od povjerenja“	za RSB 1325 i pratećih rezolucija	-Broj „osoba od povjerenja“ koje su prošle obuke iskazan rodno senzitivnom statistikom (izražen apsolutnim brojem i procentualno).	Kontinuirano, a najmanje jednom godišnje 2019. treći kvartal održana obuka 2020. drugi kvartal održane obuke	
		3.5.	-Usvojiti godišnji plan za organizovanje obuka. -Organizovati edukacije o RSB 1325 i pratećim rezolucijama u okviru pripreme za odlazak na mandat u diplomatsko-konzularnu mrežu.	MVP, MOD, MUP, MLJMP u saradnji sa ZLPS, univerzitetima Crne Gore, NVO uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	-Usvojen godišnji plan u kome su predviđene ove aktivnosti -Broj održanih obuka. -Broj osoba koje su prošle obuke iskazan rodno senzitivnom statistikom (izražen apsolutnim brojem i procentualno).	2019. drugi kvartal usvajanje godišnjeg plana aktivnosti Ostale aktivnosti kontinuirano, a najmanje jednom godišnje 2019. treći kvartal održana obuka 2020. drugi kvartal održane obuke	U budžetu planirati finansijska sredstva za obuke
		3.6.	-Sačiniti godišnji plan za organizovanje obuka. -Organizovati obuku o RSB 1325 i pratećim rezolucijama za zaposlene u pravosuđu.	MP, Centar za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije, u saradnji sa MLJMP, ZLPS, univerzitetima Crne Gore, NVO i međunarodnim organizacijama uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	-Usvojen godišnji plan u kome su predviđene ove aktivnosti. - Broj održanih obuka. - Broj osoba koje su prošle obuke iskazan rodno senzitivnom statistikom (izražen apsolutnim brojem i procentualno).	Prvi kvartal 2019. usvajanje godišnjeg plana aktivnosti. Ostale aktivnosti kontinuirano, a najmanje jednom godišnje. 2019. treći kvartal održana obuka 2020. drugi kvartal održane obuke	U budžetu planirati finansijska sredstva za obuke
		3.7.	-Usvojiti godišnji plan za organizovanje obuka.	MUP, NKBJT, MLJMP, MPR, MZ, UPU saradnji sa ZLPS, univerzitetima Crne Gore, lokalnim samoupravama, NVO i međunarodnim organizacijama uz	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti -Broj održanih obuka.	2019. Drugi kvartal usvojen godišnji lan aktivnosti	U budžetu planirati finansijska sredstva za obuke

			-Organizovati obuke pripadnika/ca RAE populacije o posljedicama ranih ugovorenih brakova (nedozvoljenih brakova).	koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	-Broj osoba koje su prošle obuke iskazan rodno senzitivnom statistikom (izražen apsolutnim brojem i procentualno).	Ostale aktivnosti kontinuirano, a najmanje jednom godišnje 2019. treći kvartal održana obuka 2020. drugi kvartal održane obuke.	
4.	Uvesti rodno balansiranu zastupljenost u aktivnostima sistema bezbjednosti – veza sa strateškim ciljem 1.	4.1.	-Usvojiti godišnji plan organizovanja kampanja. -Organizovati i voditi kampanje za promovisanje i povećanje zastupljenosti žena na mjestima odlučivanja u sistemu bezbjednosti i značaju integrisanja rodne perspektive u institucijama sistema bezbjednosti.	MO, MUP, MLJMP, VCG, UP, UC u saradnji sa ZLJSP, univerzitetima Crne Gore, NVO i medijima uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti. -Broj organizovanih kampanja. -Broj podijeljenog štampanog materijala. -Broj medijskih izvještaja.	Drugi kvartal 2019. usvajanje godišnjeg plana aktivnosti. Ostale aktivnosti kontinuirano, a najmanje jednom godišnje. 2019. treći kvartal organizovana kampanja 2020. drugi kvartal Organizovana kampanja	U budžetu planirati finansijska sredstva za kampanje
		4.2.	-Usvojiti godišnje planove za ostvarivanje rodne ravnopravnosti u institucijama koje djeluju u sektoru bezbjednosti.	MO, MUP, VCG, UPprava policije, ANB, MLJMP, UC, ZIKS uz koordinaciju od Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija	-Broj institucija u kojima su usvojeni godišnji planovi aktivnosti na realizaciji 1325 i pratećih rezolucija.	2019. usvojen godišnji plan aktivnosti.	
		4.3.	-Uvesti posebne mjere u cilju povećanja broja žena na rukovodećim mjestima u sistemu bezbjednosti.	MO, MUP, VCG, UP, ANB	-Propisane posebne mjere za povećanje broja žena na rukovodećim mjestima u sistemu bezbjednosti u odgovarajućim aktima u institucijama koje djeluju u sektoru bezbjednosti.	- 2019. treći kvartal. Usvojene posebne mjere za povećanje broja žena na rukovodećim mjestima u sistemu bezbjednosti.	
		4.4.	-Povećati broj žena koje dobijaju unaprijeđenja i/ili pohvale i/ili nagrade, u skladu	MO, MUP, VCG, UP, ANB, UC	-Povećan broj žena koje su unaprijeđene u odnosu na broj muškaraca (izražen u apsolutnim	- 2020. četvrti kvartal. Povećan broj žena koje su unaprijeđene i broj žena	

	rodno zasnovanog nasilja i nasilja nad ženama – veza sa strateškim ciljem 3					medijsko praćenje u toku 2020.	
		6.2.	-Usvojiti pravilnik o prevenciji i zaštiti od seksualnog uznemiravanja/standardne operativne procedure.	MO, MUP, VCG, UP, ANB, UC, ZIKS.	-Broj usvojenih pravilnika/standardnih operativnih procedura.	2019. Treći kvartal usvojeni pravilnici	
		6.3.	-U sadržaj obuka lica koja učestvuju u mirovnim misijama uključiti: rodno zasnovanu diskriminaciju; rodno zasnovano nasilje; nasilje nad ženama.	MO, MUP, VCG, UP u saradnji sa univerzitetima CG, MLJMP, ZLJPS i NVO uz Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	- U sadržaj obuka uključeni moduli: rodno zasnovana diskriminacija, rodno zasnovano nasilje i nasilje nad ženama.	2019. Drugi kvartal	U budžetu planirati sredstva za ove aktivnosti
7.	Podizanje nivoa svijesti šire javnosti o problemu trgovine ljudima i uspostaviti djelotvornu preventivnu zaštitu žena i djevojaka od trgovine ljudima. – veza sa strateškim ciljem 3.	7.1.	-Kroz obuke, kampanje i medijsko praćenje podizati nivo svijesti javnosti o pojavnim oblicima trgovine ljudima, sa posebnim osvrtom na prosjačenje, rane ugovorene brakove (nedozvoljeni brakovi) i radnu eksploataciju. -Organizovati obuke, kampanje, medijsko praćenje	MUP,NKBLJ, MLJMP, UP, MK, VDT, ZO u saradnji sa ZLJPS, univerzitetima Crne Gore, NVO, međunarodnim organizacijama i medijima, uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti. - Broj obuka. - Broj učesnika/ca. - Broj kampanja - Broj emisija, ili napisa u medijima.	2019. drugi kvartal usvojen godišnji plan aktivnosti. Kontinuirano, a najmanje jednom godišnje. 2019. treći i četvrti kvartal Obuke, kampanje, medijsko praćenje u toku 2019. 2020. prvi i drugi kvartal Obuke, kampanje, medijsko praćenje u toku 2020.	U budžetu planirati sredstva za ove aktivnosti
		7.2.	-Kroz redovne obuke podizati stručne kapacitete predstavnika institucija o pojavnim oblicima trgovine ljudima, sa posebnim osvrtom na pojave sklapanja	MUP, NKBLJ, MLJMP, UP, MK,VDT, ZO u saradnji sa ZLJPS, univerzitetima Crne Gore, međunarodnim organizacijama, NVO, i medijima uz koordinaciju	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti. - Broj aktivnosti. - Broj učesnika/ca - Broj kampanja	2019. drugi kvartal usvojen godišnji plan aktivnosti.	U budžetu planirati sredstva za ove aktivnosti.

			nedozvoljenih brakova, prosjačenja i radne eksploatacije	Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP.	- Broj emisija, ili napisa u medijima.	Ostale aktivnosti kontinuirano, a najmanje jednom godišnje. 2019. treći i četvrti kvartal Obuke, kampanje, medijsko praćenje u toku 2019. 2020. prvi i drugi kvartal Obuke, kampanje, medijsko praćenje u toku 2020.	
		7.3.	-Kroz organizovanje različitih vidova edukacije, kampanja i kroz medijske sadržaje raditi na podizanju nivoa svijesti djece iz grupa sa posebnim rizikom (djeca iz RE populacije i bez roditeljskog staranja) o štetnim posljedicama prosjačenja i sklapanja nedozvoljenog braka.	MLJMP, MUP, NKBTLJ, MPR, UP, MK, VDT u saradnji sa ZLJPS, univerzitetima Crne Gore, NVO, međunarodnim organizacijama i medijima uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i prateće rezolucije	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti. -Broj obuka, seminara, radionica. -Broj učesnika/ca -Broj kampanja -Broj emisija, ili napisa u medijima	2019. drugi kvartal usvojen godišnji plan aktivnosti. Ostale aktivnosti kontinuirano, a najmanje jednom godišnje. 2019. treći i četvrti kvartal Obuke, kampanje, medijsko praćenje u toku 2019. 2020. prvi i drugi kvartal Obuke, kampanje, medijsko praćenje u toku 2020.	U budžetu planirati sredstva za ove aktivnosti
8.	Unaprijediti saradnju na primjeni RSB 1325 i pratećih rezolucija. – veza sa strateškim ciljem 2	8.1.	-Saradnja, razmjena i predstavljanje rezultata i iskustava na primjeni RSB 1325 i pratećih rezolucija na nacionalnom nivou kroz učešće na zajedničkim sastancima i konferencijama	MLJMP, MO, MUP, VCG,UP, US, ZIKS, u saradnji sa univerzitetima Crne Gore i NVO i uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti. -Broj zajednički realizovanih aktivnosti i projekata.	2019. drugi kvartal usvojen godišnji plana aktivnosti. Ostale aktivnosti kontinuirano, a najmanje jednom godišnje	U budžetu planirati sredstva za ove aktivnosti

			na državnom, regionalnom i međunarodnom nivou.	AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija.	-Broj učesnika/ca (broj žena u odnosu na broj muškaraca izražen u apsolutnom broju i procentualno)	2019. treći kvartal jedna aktivnost 2020 prvi kvartal jedna aktivnost	
		8.2.	-Saradnja, razmjena iskustava i zajednička realizacija aktivnosti i projekata na državnom, međunarodnom i regionalnom nivou na primjeni RSB 1325 i pratećih rezolucija.	MLJMP, MO, MUP, MVP, VCG, UP, ANB, UC, ZIKS, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore u saradnji sa univerzitetima Crne Gore i NVO uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti. -Broj zajednički realizovanih projekata. -Broj uključenih korisnika/ca.	2019. drugi kvartal usvojen godišnji plan aktivnosti. Ostale aktivnosti kontinuirano, a najmanje jednom godišnje 2019. treći kvartal jedna aktivnost 2020 prvi kvartal jedna aktivnost	U budžetu planirati sredstva za ove aktivnosti
		8.3.	-Kroz organizovanje različitih vidova edukacije, kampanja i kroz medijske sadržaje raditi na podizanju nivoa svijesti o konceptu humane bezbjednosti, RSB 1325 i pratećih rezolucija na lokalnom nivou (u javnim ustanovama, mjesnim zajednicama, srednjim školama, na fakultetima).	MO, MUP, MLJM, MPR, VCG, UP, ZO u saradnji sa ZLJPS, univerzitetima Crne Gore, NVO i medijima uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti -Broj obuka, seminara, radionica -Broj učesnika/ca (broj žena u odnosu na broj muškaraca izražen u apsolutnom broju i procentualno). -Broj projekata realizovanih na lokalnom nivou. -Broj kampanja -Broj emisija, ili napisa u medijima	2019. drugi kvartal usvojen godišnji plan aktivnosti Ostale aktivnosti kontinuirano, a najmanje jednom godišnje. 2019. četvrti kvartal jedna aktivnost 2020. drugi kvartal 2020 jedna aktivnost	U budžetu planirati sredstva za ove aktivnosti
		8.4.	-Kroz organizovanje različitih vidova edukacije, kampanja i kroz medijske sadržaje raditi na podizanju nivoa svijesti	MO, MUP, MLJMP, VCG, UP, ZO u saradnji sa univerzitetima Crne Gore, NVO i medijima uz	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti -Broj aktivnosti.	2019. drugi kvartal usvojen godišnji plan aktivnosti.	U budžetu planirati sredstva za ove aktivnosti

			javnosti na lokalnom nivou o mogućnostima školovanja i zapošljavanja u sektoru bezbjednosti.	koordinaciju od strane Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija	-Broj učesnika/ca (broj žena u odnosu na broj muškaraca izražen u apsolutnom broju i procentualno) -Broj kampanja. -Broj emisija, nastupa u medijima ili napisa u medijima,	Ostale aktivnosti kontinuirano, a najmanje jednom godišnje. 2019. četvrti kvartal jedna aktivnost 2020. treći kvartal jedna aktivnost	
9.	Unapređenje efikasnosti praćenja realizacije AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija. – veza sa strateškim ciljevima 1, 2 i 3	9.1.	-Međuresorska radna grupa za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija dva puta godišnje izvještava o sprovođenju AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija Vlada Crne Gore i Odbor za bezbjednost i Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore. -Objavljivanje izvještaja na oficijelnim sajtovima Vlade i ministarstava koja su angažovana u sprovođenju aktivnosti utvrđenih AP za realizaciju 1325 i pratećih rezolucija	Međuresorska radna grupa za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija, Vlada Crne Gore Odbor za bezbjednost i odbranu i Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome su predviđene ove aktivnosti. -Podneti polugodišnji izvještaji. -Broj prisutnih na sjednicama (broj žena u odnosu na broj muškaraca u apsolutnim ciframa i procentualno). -Objavljeni izvještaji na oficijelnim sajtovima Vlade i ministarstava koja su angažovana u sprovođenju aktivnosti utvrđenih AP za realizaciju 1325 i pratećih rezolucija	- 2019. drugi kvartal usvojen godišnji plan aktivnosti. - 2019. treći kvartal usvojen polugodišnji izvještaj o realizaciji aktivnosti predviđenih AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija u Vladi Crne Gore i na sjednicama Odbora za bezbjednost i odbranu i Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore. Izveštaj objavljivljen na oficijelnom sajtu. - 2020. drugi kvartal usvojen polugodišnji izvještaj o realizaciji aktivnosti predviđenih AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija u Vladi Crne Gore i na sjednicama Odbora za bezbjednost i odbranu i Odbora za rodnu ravnopravnost	

						Skupštine Crne Gore. Izvještaj objavljen na oficijelnom sajtu.	
		9.2.	-Međuresorska radna grupa za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija jednom godišnje izvještava Vladu Crne Gore i Odbor za bezbjednost i Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore o sprovođenju AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija.	Vlada Crne Gore, Međuresorska radna grupa za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija, Odbor za bezbjednost i Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore	-Usvojen godišnji plan aktivnosti u kome je predviđena ova aktivnosti -Usvojen godišnji izvještaj o realizaciji aktivnosti predviđenih AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija -Objavljeni izveštaji na oficijalnim sajtovima Vlade i ministarstava koja su angažovana u sprovođenju aktivnosti utvrđenih AP za realizaciju 1325 i pratećih rezolucija.	- 2019. četvrti kvartal usvojen godišnji izvještaj o realizaciji aktivnosti predviđenih AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija, u Vladi Crne Gore i na sjednicama Odbora za bezbjednost i odbranu i Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore. Izvještaj objavljen na oficijelnom sajtu. -2020. četvrti kvartal usvojen završni izvještaj o realizaciji aktivnosti predviđenih AP za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija (period 2019 i 2010) usvajanje izvještaja u Vladi Crne Gore i u Odboru za bezbjednost i odbranu i Odboru za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore. Izvještaj objavljen na oficijelnom sajtu	
		9.3.	-Međuresorska radna grupa inicira izradu novog AP za primjenu RSB 1325 (2020-	Vlada CG, Međuresorska radna grupa za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija,	-Formirana Međuresorska radna grupa za izradu Programa sprovođenja AP za primjenu RSB	2020. drugi kvartal Priprema novog sprovođenja AP za primjenu RSB 1325 i	

			2022) Program sprovođenja za period 2020-2022.	ministarstava i drugi subjekti koji su bili nosioci aktivnosti u AP za RSB 1325 i pratećih rezlucija	1325 i pratećih rezolucija za period 2020-2022. -Pripremljen Program sprovođenja AP za primjenu RSB 1325 za period 2020-2022.	prateće rezolucije za period 2020-2022. 2020 – treći kvartal usvojen novi AP za primjenu RSB 1325 i prateće rezolucije za period 2020-2022.	
		9.4	-Pripremiti internu i eksternu evaluaciju AP za 1325 i prateće rezolucije za period 2019-2020.	Svi subjekti koji su angažovani na primjeni rezolucije internu evaluaciju obavljaju za aktivnosti za koje su bili zaduženi uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija. MO angažuje eksternog evaluatora	-Izrađene interne evaluacije od strane svih subjekata koji su angažovani na primjeni rezolucije internu evaluaciju obavljaju za aktivnosti za koje su bili zaduženi uz koordinaciju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja AP za RSB 1325 i pratećih rezolucija. -Izrađena eksterna evaluacija.	2020 – treći kvartal Izrađene interne evaluacije. 2020 – izrađena eksterna evaluacija.	Potrebna budžetska sredstva za angažovanje eksternog evaluatora.

Procjenjena finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore za realizaciju aktivnosti utvrđenih Akcionim planom za primjenu RSB 1325 i pratećih rezolucija za 2019. i 2020. godinu

Ukupan iznos sredstava za 2019. i 2020. godinu: 40.000,00 €

Ukupan iznos sredstava po ministarstvima:

- Ministarstvo odbrane (2019. godine 4.000€ i 4.000€ 2020. godine)
- Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija (2019. godine 1.000€ i 1.000€ 2020. godine)
- Ministarstvo unutrašnjih poslova (2019. godine 2.000€ i 2.000€ 2020. godine)
- Uprava policije (2019. godine 2.000€ i 2.000€ 2020. godine)
- Agencija za nacionalnu bezbjednost (2019. godine 1.000€ i 1.000€ 2020. godine)
- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (2019. godine 3.000€ i 3.000€ 2020. godine)
- Ministarstvo prosvjete (2019. godine 3.000€ i 3.000€ 2020. godine)
- Ministarstvo pravde (2019. godine 2.000€ i 2.000€ 2020. godine),
- Uprava carina (2019. godine 1.000€ i 1.000€ 2020. godine)
- Zavod za izvršenje krivičnih sankcija (2019. godine 1.000€ i 1.000€ 2020. godine).

Prilog 1.

Liste indikatora Ujedinjenih nacija¹

Ujedinjene nacije: Globalni indikatori² o Rezoluciji Savjeta bezbjednosti 1325 (2000)

STUB 1: PREVENCIJA

Prevenција svih vidova nasilja protiv žena, naročito seksualnog i rodno zasnovanog nasilja.

Indikatori efekata:

[1a] Preovlađivanje seksualnog nasilja [QN/s]

[1b] Obrasci seksualnog nasilja u konfliktnim i postkonfliktnim situacijama [QL/r]

Ishod 1.1: Uspostavljeni operativni rodno senzitivni sistemi za praćenje, izvještavanje i reagovanje na kršenja prava žena i djevojaka tokom konflikta, prekida vatre, mirovnih pregovora i nakon konflikta

Indikatori ishoda:

[2] Step en u kome mirovne i specijalne političke misije UN-a uključuju podatke o kršenju ljudskih prava žena i djevojaka u periodične izvještaje koje podnose Savjetu bezbjednosti [QL/c]

[3a] Step en u kome se kršenja ljudskih prava žena i djevojaka prijavljuju i prijave dalje upućuju međunarodnim tijelima za ljudska prava, koji ih istražuju [QL/r]

[3b] Broj i procenat žena u upravnim tijelima nacionalnih tijela za zaštitu ljudskih prava [QN/r]

Ishod 1.2: Međunarodni, nacionalni i nevladini bezbjednosni akteri senzitivni na kršenja prava i pozvani na odgovornost u slučaju bilo kakvog kršenja prava žena i djevojaka, u skladu sa međunarodnim standardima

[4] Procenat prijavljenih slučajeva seksualne eksploatacije i zloupotrebe, koje su navodno počinili uniformisani članovi civilnih mirovnih misija i/ili humanitarni radnici, a na koje je reagovano, u odnosu na ukupan broj slučajeva [QN/r]

[5a] Step en uključenja mjera za zaštitu ljudskih prava žena i djevojaka u direktive načelnika mirovnih vojnih i policijskih misija [QL/c]

¹ Ovo je sveobuhvatan skup indikatora za praćenje sprovođenja Rezolucije Savjeta bezbjednosti 1325 (2000) o ženama, miru i bezbjednosti i može se naći u Izvještaju generalnog sekretara o ženama, miru i bezbjednosti (S/2010/498)

² Napomena: Vrsta metoda za prikupljanje podataka naznačena je slovima koja prate oznaku „QN“ (kvantitativan) ili „QL“ (kvalitativan):

- “/c” ova oznaka odnosi se na metode analize sadržaja (content analysis), koje će zahtijevati sistematičnu analizu formulacija iz dokumenata;
- “/r” ova oznaka odnosi se na izvještaje (reports), koji će se prikupljati i koji zahtijevaju standardni dogovoreni format;
- “/i” ova oznaka odnosi se na informacione sisteme (information systems), koji treba da postoje za potrebe izvještavanja (tj. finansijsko praćenje, ljudski resursi, informacioni sistemi policije itd.) i
- “/s” ova oznaka odnosi se na ankete (surveys) koje će zahtijevati razvoj metodologije i planiranje.

[5b] Stepen uključenja mjera za zaštitu ljudskih prava žena i djevojaka u nacionalne okvire bezbjednosnih politika [QL/c]

Ishod 1.3: Odredbe koje se odnose na posebne potrebe i probleme žena i djevojaka, uključene u sisteme za rano upozorenje i u mehanizme za prevenciju konflikta; njihova primjena se prati

Indikatori ishoda:

[6] Broj i vrsta aktivnosti koje je Savjet bezbjednosti preduzeo u vezi sa Rezolucijom SB 1325 (2000) [QL/c]

[7] Broj i procenat žena na rukovodećim položajima u relevantnim regionalnim i podregionalnim organizacijama uključenim u prevenciju konflikta [QN/r]

STUB 2: UČESTVOVANJE

Uključenost žena i njihovih interesa u procese odlučivanja u vezi sa prevencijom, upravljanjem i rešavanjem konflikata

Indikator efekata:

[8] Procenat mirovnih sporazuma sa posebnim odredbama za unapređenje bezbjednosti i položaja žena i djevojaka [QL/c]

Ishod 2.1: Veća zastupljenost i značajno učestvovanje žena u misijama UN-a i drugim međunarodnim mirovnim i bezbjednosnim misijama

Indikatori ishoda:

[9] Procenat žena na visokim položajima u terenskim misijama UN-a [QN/r]

[10] Procenat terenskih misija sa višim ekspertima za rodna pitanja [QN/r]

Ishod 2.2: Veća zastupljenost i značajno učestvovanje žena u formalnim i neformalnim mirovnim pregovorima i procesima

Indikatori ishoda:

[11a] Zastupljenost žena među medijatorima, pregovaračima i tehničkim ekspertima u formalnim mirovnim pregovorima [QN/r]

[11b] Učestvovanje žena u statusu zvaničnih posmatrača, na početku i na kraju formalnih mirovnih pregovora [QL/r]

Ishod 2.3: Veća zastupljenost i značajno učestvovanje žena na nacionalnom i lokalnom nivou vlasti, kao građana, izabраниh zvaničnika i donosilaca odluka

Indikatori ishoda:

[12a] Političko učestvovanje žena u parlamentima i na ministarskim položajima [QN/r]

[12b] Političko učestvovanje žena kao glasača i kandidata [QN/r]

Ishod 2.4: Veće učestvovanje žena i ženskih organizacija u aktivnostima usmjerenim na prevenciju, upravljanje, rješavanje i reagovanje na konflikte i kršenja ljudskih prava žena i djevojaka

Indikator ishoda:

[13] Stepen obuhvaćenosti specifičnih pitanja koja pogađaju žene i djevojke u Opisima poslova i zadataka i u Izvještajima misija Savjeta bezbjednosti [QL/c]

STUB 3: ZAŠTITA

Osigurana je bezbjednost, fizičko i mentalno zdravlje i ekonomska sigurnost žena i djevojaka, kao i poštovanje njihovih ljudskih prava

Indikator efekata:

[14] Indeks fizičke bezbednosti žena i djevojaka [QN/s]

Ishod 3.1: Politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava žena i djevojaka zaštićena su i primjenjuju se u nacionalnim zakonima u skladu sa međunarodnim standardima

Indikator ishoda:

[15] Stepen usklađenosti nacionalnih zakona za zaštitu ljudskih prava žena i djevojaka sa međunarodnim standardima [QL/c]

Ishod 3.2: Uspostavljeni su operativni mehanizmi i strukture za jačanje fizičke sigurnosti i bezbjednosti žena i djevojaka

Indikatori ishoda:

[16] Učestvovanje žena u sektorima pravosuđa, bezbjednosti i međunarodnim misijama [QN/r]

[17] Postojanje nacionalnih mehanizama za kontrolu nezakonitog malog i lakog oružja [QL/r]

Ishod 3.3: Žene i djevojke izložene riziku imaju pristup uslugama ekonomske podrške

Indikator ishoda:

[18] Procenat (izraženo novčano, prema procjeni) privremenih poslova dodijeljenih ženama i djevojkama u sklopu programa ranog ekonomskog oporavka [QN/r]

Ishod 3.4: Bolji pristup pravdi za žene čija se prava krše

Indikatori ishoda:

[19] Procenat slučajeva seksualnog i rodno zasnovanog nasilja prema ženama i djevojkama, koji su prijavljeni, istraženi i osuđeni [QN/r]

[20] Sati obuke po službeniku o tretiranju slučajeva seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, kada je riječ o donosiocima odluka u bezbednosnim institucijama i pravosuđu, [QN/r]

STUB 4: POMOĆ I OPORAVAK

Specifične potrebe žena i djevojaka zadovoljene u konfliktnim i postkonfliktnim situacijama

Indikatori efekata:

[21a] Stopa smrtnosti majki [QN/i]

[21b] Neto stope upisa u osnovnu i srednju školu, prema polu [QN/i]

Ishod 4.1: Potrebe žena i djevojaka, posebno ugroženih grupa (npr. interno raseljenih, žrtava seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, bivših boraca, izbjeglica i povratnika) obuhvaćene su programima pomoći, ranog oporavka i ekonomske obnove

Indikatori ishoda:

[22a] Procenat budžeta vezan za indikatore, koji se odnosi na pitanja rodne ravnopravnosti u okvirima za strateško planiranje [QN/c]

[22b] Procenat budžeta vezan za ciljne rezultate, koji se odnosi na pitanja rodne ravnopravnosti u okvirima za strateško planiranje [QN/c]

[23a] Procenat ukupnih sredstava isplaćenih organizacijama civilnog društva za bavljenje pitanjima rodne ravnopravnosti [QN/i]

[23b] Procenat ukupnih sredstava datih za podršku pitanjima rodne ravnopravnosti, koja su dodijeljena organizacijama civilnog društva [QN/i]

[24a] Procenat sredstava Multidonatorskog trust fonda (MDTF), koja su iskorišćena za pitanja rodne ravnopravnosti [QN/i]

[24b] Procenat ukupne potrošnje na nivou sistema UN-a, koja je usmjerena na podršku pitanjima rodne ravnopravnosti [QN/i]

Ishod 4.2: Postkonfliktne institucije i procesi u oblasti tranzicione pravde, pomirenja i obnove rodno su senzitivni

Indikator ishoda:

[25] Step en u kome Komisije za istinu i pomirenje uključuju odredbe koje se odnose na prava učestvovanja žena i djevojaka [QL/c]

Ishod 4.3: Programi razoružavanja, demobilizacije i reintegracije i reforme bezbjednosnog sektora obuhvataju bezbjednosne i druge potrebe ženskih bezbjednosnih činilaca, bivših boraca i žena i djevojaka povezanih sa oružanim grupama

Indikatori ishoda:

[26a] Procenat naknada (novčano izraženih, prema procjeni) koje su dodijeljene ženama i djevojkama u sklopu programa oporavka [QN/r]

[26b] Procenat naknada (novčano izraženih, prema procjeni) dodijeljenih ženama i djevojkama u sklopu programa razoružavanja, demobilizacije i reintegracije [QN/r]

Prilog 2

Indikatori Evropske unije o Rezoluciji Saveta bezbednosti 1325 (2000)³

1. Broj država partnera sa kojima EU podržava aktivnosti koje unapređuju ulogu žena u miru i bezbjednosti i/ili u razvoju i sprovođenju nacionalnih akcionih planova ili drugih nacionalnih politika za primjenu rezolucija Savjeta bezbjednosti UN-a o ženama, miru i bezbjednosti;
2. Modaliteti i instrumenti EU, uključujući u to i finansijske instrumente, koje je EU koristila prilikom pružanja podrške ženama, miru i bezbjednosti u državama partnerima;
3. Broj dijaloga na regionalnom nivou u kojima je posebna pažnja posvećena ženama, miru i bezbjednosti u ishodnim dokumentima, zaključcima i ciljanim rezultatima;
4. Broj država partnera EU u kojima je rad vezan za žene, mir i bezbjednost koordiniran između partnera iz EU i/ili sa drugim donatorima, kao i vrsta koordinacije;
5. Broj projekata ili programa u konkretnim sektorima – reforma bezbjednosnog sektora, razoružavanje, demobilizacija i reintegracija, ljudska prava, civilno društvo, zdravstvo i obrazovanje, humanitarna pomoć i razvojna saradnja – koji se sprovode u nestabilnim državama, kao i u državama koje su u konfliktima i u onima koje su tek izašle iz konflikta, koji značajno doprinose rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena ili imaju rodnu ravnopravnost kao svoju glavnu svrhu; ukupan iznos ovog finansiranja i njegov procenat u programima saradnje u datoj državi;
6. Broj nacionalnih akcionih planova ili drugih strateških dokumenata na nacionalnom nivou ili procedura izveštavanja u državama članicama EU;
7. Broj i vrsta zajedničkih inicijativa i zajedničkih programa na globalnom, regionalnom i nacionalnom nivou u okviru UN-a i drugih međunarodnih organizacija, poput NATO, OEBS-a i Afričke unije ili Svjetske banke i drugih međunarodnih finansijskih institucija (MFI) koje se bave ženama, mirom i bezbjednošću;
8. Broj i procenat žena medijatora i pregovarača i ženskih organizacija civilnog društva koje su učestvovala u formalnim i neformalnim mirovnim pregovorima uz podršku EU;
9. Aktivnosti EU koje podržavaju učestvovanje žena u mirovnim pregovorima;
10. Broj i vrsta sastanaka delegacija EU, ambasada država članica EU i Zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike EU (ZBOP) sa ženskim grupama i/ili nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima vezanim za žene, mir i bezbjednost;
11. Odnos broja žena i muškaraca među šefovima diplomatskih misija i delegacija EK, zaposlenima koji učestvuju u mirovnim operacijama UN-a i misijama ZBOP-a na svim nivoima, uključujući u to i vojne i policijske službenike;
12. Odnos broja žena i muškaraca koji su posebno obučavani u oblasti rodne ravnopravnosti u diplomatskom osoblju, civilnom i vojnom osoblju zaposlenom u institucijama država članica i u institucijama Zajednice, kao i u vojnom i policijskom osoblju koje učestvuje u mirovnim operacijama UN-a i misijama ZBOP-a;
13. Broj i procenat misija i operacija ZBOP-a čiji mandati i dokumenti planiranja uključuju jasno

³ Savjet Evropske unije. Indikatori za sveobuhvatan pristup sprovođenju Rezolucija Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 i 1820 o ženama, miru i bezbjednosti koje vrši EU. Savjet Evropske unije, 11948/10, 14. jul 2010, Brisel.

- pozivanje na rodna pitanja/pitanja vezana za žene, mir i bezbjednost, i koje zaista izvještavaju o tome;
14. Broj i procenat misija i operacija ZBOP-a, koje uključuju savjetnike ili kontakt osobe za rodna pitanja;
 15. Broj slučajeva seksualnih zloupotreba ili eksploatacije koje su počinili zaposleni ZBOP-a, a koji su istraženi i protiv kojih su preduzete mjere;
 16. Procenat izvještaja specijalnih predstavnika EU, koji uključuju posebne podatke o ženama, miru i bezbjednosti;
 17. Odnos (broj i procenat) država porijekla žena i muškaraca tražilaca azila koji su stekli status izbjeglice ili koji su koristili subsidijarnu zaštitu.